

provincie
 groningen

provincie Groningen

Internationale Agenda 2025-2030

September 2025

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Groningen

Tekst

Provincie Groningen

Beeld

Provincie Groningen

Opmaak

Team Communicatie

Uitgave

September 2025

Inhoudopgave

Inleiding	4
1. Groningen in internationaal perspectief	6
1.1 Groningen als belangrijke schakel in het internationale speelveld	6
1.2 De belangrijkste arena's: Brussel en EU, Duitsland en Noordzeeregio	9
1.3 Internationale ontwikkelingen	11
2. Onze internationale inzet	14
2.1 Onze internationale strategische thema's	14
2.2 Energie en Klimaatadaptatie	15
2.3 Mobiliteit en Infrastructuur	18
2.4 Landbouw en Natuur	22
2.5 Regionale economie	25
3. Internationale werkwijze	29
3.1 Uitgangspunten voor internationale inzet	29
3.2 Europa-bekwame organisatie	30
3.3 Organisatie-breed afwegingskader	30
3.4 Monitoring	31

Inleiding

Groningen staat op een kruispunt, en de wereld om ons heen verandert razendsnel. Juist nu liggen er kansen om onze provincie sterker, slimmer en duurzamer te maken. Internationale samenwerking is daarbij geen luxe, maar een noodzaak. Het opent deuren naar kennis, kapitaal en innovatie die we regionaal niet alleen kunnen realiseren. Door actief samen te werken met Europese regio's, grensoverschrijdende partners en internationale netwerken, verhogen wij onze collectieve veerkracht en weerbaarheid, én bouwen wij aan een toekomst waarin Groningen vooroploopt. We hebben de afgelopen jaren een stevig profiel opgebouwd. Europese programma's, internationale projecten en grensverleggende samenwerkingen hebben Groningen op de kaart gezet. Nu is het moment om door te pakken, verder te bouwen aan een Nij Begun en welvarend Groningen dat klaar is voor de uitdagingen van morgen.

Om onze internationale doelen en ambities te kunnen realiseren, werken we met een Internationale Agenda 2025–2030. Deze agenda is onze leidraad voor internationale samenwerking, Europese lobby en voor het

benutten van internationale netwerken en fondsen. De agenda geeft richting, maar laat ruimte om flexibel in te spelen op geopolitieke ontwikkelingen, opkomende Europese prioriteiten en kansen die zich voordoen.

We richten ons in de agenda op vier strategische thema's die aansluiten bij onze provinciale visies en die relevant zijn en kansen bieden in een internationale (beleid)context. Deze vier themagebieden zijn: Energie & Klimaatadaptatie, Mobiliteit & Infrastructuur, Landbouw & Natuur en Regionale Economie.

Samen met overheden, kennisinstellingen, bedrijven en maatschappelijke organisaties zetten we ons in voor een internationaal verbonden Groningen – een regio die vooruitkijkt, samenwerkt en groeit. Groningen heeft daarbij veel te bieden: een sterke kennispositie, een strategische ligging aan de Noordzee en de Duitse grens, en een innovatieve economie en energiesysteem in transitie. Door samen te werken over grenzen heen, versterken we onze slagkracht, doen we kennis op en vergroten we de impact van ons beleid.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 plaatsen we Groningen en de provinciale opgaven in internationaal perspectief, en gaan we in op de belangrijkste internationale arena's en ontwikkelingen.

Hoofdstuk 3 gaat vervolgens in op de doelen en acties per thema, en in hoofdstuk 4 gaan we in op onze belangrijkste uitgangspunten voor het internationaal werken. Bij de agenda horen drie bijlagen: een terugblik op de internationale inzet in de periode 2020-2023 (bijlage 1), enkele showcases (bijlage 2) en een overzicht van de platforms, netwerken, arena's en fondsen (bijlage 3).

1. Groningen in internationaal perspectief

Groningen is geen eiland. Onze provincie is sterk verbonden met de wereld om ons heen: economisch, geografisch, cultureel en beleidsmatig. In dit hoofdstuk gaan we eerst in op de unieke ligging en kenmerken van

Groningen en introduceren we de provinciale opgaven in internationaal perspectief (paragraaf 2.1). Vervolgens introduceren we de internationale arena's (paragraaf 2.2) en ontwikkelingen (paragraaf 2.3).

1.1 Groningen als belangrijke schakel in het internationale speelveld

De provincie Groningen ligt strategisch aan de Noordzee, grenst aan Noordwest-Duitsland en bevindt zich dicht bij Scandinavië.

De Eemshaven en Delfzijl zijn economische motoren op het gebied van energie, logistiek en (groene) industrie. De kustligging biedt kansen voor duurzame energie zoals waterstof en offshore wind. Groningen Airport Eelde versterkt de internationale verbondenheid.

De provincie is met Stad en Ommeland rijk aan historische en landschappelijke waarden. In de internationale kennisstad Groningen zetelen gerenommeerde onderwijs- en onderzoeksinstituten zoals de Rijksuniversiteit Groningen, het hieraan verbonden UMCG en de Hanzehogeschool. Deze instellingen scheppen

een academisch klimaat, waarin culturele diversiteit door internationale studenten en medewerkers bijdraagt aan een dynamische en innovatieve stedelijke omgeving en bedrijvigheid, onder meer op het gebied van digitalisering, gezondheid, groene transities en circulaire economie.

De provincie deelt sterke overeenkomsten en vergelijkbare opgaven met aangrenzende regio's in Noordwest-Duitsland. Zoals bijvoorbeeld een focus op energieproductie en -conversie, mkb, logistiek, en de agrarische sector. Ten opzichte van Scandinavië en het gebied rondom de Noordzee dient de provincie als toegangspoort tot noordelijke markten en partnerschappen, met name op het gebied van duurzame energie, zoals offshore wind en waterstof. Deze unieke

ligging en eigenschappen maken Groningen een aantrekkelijke internationale partner.

De provinciale visies in internationaal perspectief

Onze internationale agenda is stevig verankerd in drie provinciale visies. Deze gaan in op de langere termijn doelen en ontwikkeling van de provincie. Het gaat om de [Economische visie](#), [Leefbaarheidsvisie](#) en [Omgevingsvisie](#). Ook Nij Begun speelt in deze context een belangrijke rol.

Economische visie 2035

In de Economische Visie 2035 staan drie maatschappelijke doelen centraal:

- Het versterken van het verdienvermogen van de Groninger economie;
- Het bevorderen van een circulaire economie;
- Het realiseren van een toekomstbestendige arbeidsmarkt en een sterk vestigingsklimaat.

Deze drie doelstellingen hebben allemaal een internationale dimensie. Groningen ziet kansen om door regionale samenwerking (met name met Noordwest-Duitsland en regio's rondom de Noordzee) een sterkere internationale positie te verkrijgen en grensoverstijgende economische activiteiten te bevorderen.

Leefbaarheidsvisie 2024 - 2035

Met de Leefbaarheidsvisie 2024-2035 wil Groningen de brede welvaart versterken en de leefbaarheid voor alle inwoners verbeteren. Hierbij staan drie hoofddoelen centraal:

- Het bevorderen van een gezonde en vitale bevolking;
- Het versterken van sociale samenhang en bestaanszekerheid;
- Het realiseren van een duurzame, aantrekkelijke woon- en leefomgeving.

Internationale samenwerking wordt niet expliciet genoemd in de leefbaarheidsvisie; er zijn echter

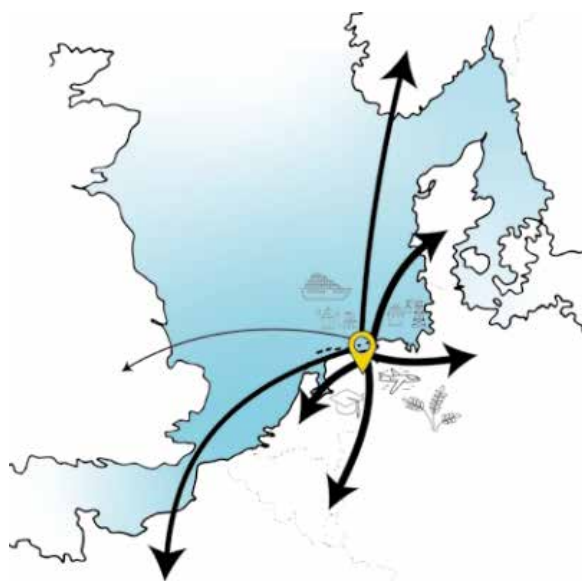
wel raakvlakken. Sociale cohesie, (energie) armoede en (duurzaam) wonen zijn allemaal thema's die terugkomen in Europees beleid en in EU-subsidieprogramma's. Denk aan het Europese cohesiebeleid, EU-actieplan voor betaalbare energie, enzovoort. Er zijn kansen voor Groningen om hierop aan te haken maar ook om te leren en kennis te ontwikkelen met andere regio's.

Omgevingsvisie 2050

In deze visie worden de ruimtelijke en infrastructurele kaders bepaald, die randvoorwaardelijk zijn voor de economische ontwikkeling.

De omgevingsvisie heeft vijf brede ambities om de toekomst tegemoet te treden:

- Een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving;
- Vitale en duurzaam bereikbare steden en dorpen;
- Een sterke structuur voor innovatie, kennis en werkgelegenheid;
- Een toekomstbestendig landelijk gebied;
- Betaalbare en duurzame energie voor Groningen.

Bron: Economische visie - Provincie Groningen

De internationale dimensie zit vooral in de ambities rondom Mobiliteit en infrastructuur: “De voorgenomen versterking van onze treinverbindingen vormt daarin een belangrijke schakel om de Stad en regio-kernen goed met elkaar, en met de rest van Nederland en Duitsland te verbinden.”

Hierbij gaat het om de Wunderline en de Lelylijn als belangrijke verbinding tussen de Randstad, Groningen, Hamburg en Scandinavië. De Nedersaksenlijn heeft ook een grensoverstijgend karakter; zeker in combinatie met de nieuwe verbinding Coevorden-Neuenhaus. Ook ligt er een belangrijke strategische rol van de Eemshaven en Groningen Airport Eelde als onderdeel van internationale verbindingen.

Nij Begun

De Economische Agenda richt zich op brede investeringen in onderwijs, arbeidsmarkt, digitalisering, ruimte voor bedrijvigheid en profilering. Daarnaast wordt ingezet op vijf sectoren: duurzame energie, gezondheid,

landbouw, industrie en vrijetijdseconomie. Het Rijk stelt hiervoor tot 2056 jaarlijks €100 miljoen beschikbaar, plus eenmalig €250 miljoen.

De Sociale Agenda streeft ernaar om Groningen en Noord-Drenthe binnen 30 jaar op het landelijk gemiddelde te brengen op het gebied van gezondheid, leefbaarheid, armoedebestrijding en kansen voor jongeren. Hierbij ligt de focus op kinderen en jongeren in kwetsbare posities. Er zijn zestien concrete maatregelen uitgewerkt.

Internationale samenwerking draagt bij aan het bereiken van de doelen in de Economische en Sociale Agenda van Nij Begun. In de Economische Agenda staat onder andere: “De internationale zichtbaarheid en positionering van de regio moet beter” en dat de Economische Agenda hierin wil investeren. Om de doelen van Nij Begun te bereiken, is internationale samenwerking kansrijk, bijvoorbeeld om (investerings)agenda's samen op te laten lopen en private investeringen en Europese fondsen aan te trekken.

1.2 De belangrijkste arena's: Brussel en EU, Duitsland en Noordzeeregio

Brussel en de Europese Unie

De EU is een bepalende bestuurslaag als beleidsvormer én financier voor de provinciale ambities en taken. Europese wet- en regelgeving heeft directe invloed op provinciaal beleid. Vroegtijdige betrokkenheid bij Brusselse en Haagse besluitvorming over Europese wet- en regelgeving is belangrijk om ervoor te zorgen dat beleid uitvoerbaar is en er ruimte is voor regionaal maatwerk.

Brussel is meer dan een beleidscentrum, het is ook een plek waar Groningen en Noord-Nederland haar regionale identiteit internationaal kan profileren. Door deelname aan Europese thematische netwerken, events en Europese projecten, positioneert onze regio zich op verschillende themagebieden als Europese koploper in innovatie en duurzaamheid.

De EU stelt Groningen in staat om op lokaal en regionaal niveau impact te maken met EU-steun, en tegelijkertijd bij te dragen aan de bredere Europese doelstellingen. De impact van de Europese subsidies op onze regio is niet te onderschatten. De EU biedt via allerlei regionale en thematische programma's toegang tot strategische samenwerkingsplatforms en financiële middelen die Groningen een belangrijke impuls kunnen geven. Via het Europese cohesiebeleid in het bijzonder, met fondsen als EFRO (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, ESF (European Social Fund) en JTF (Just Transition Fund, fonds voor een rechtvaardige transitie) en Interreg, draagt Europa direct bij aan provinciale opgaven.

Als provincie Groningen alleen komen we niet ver binnen het Europese krachtenveld, daarom hebben we onze krachten gebundeld en zijn we als regio Noord-Nederland in Brussel vertegenwoordigd. We werken gezamenlijk aan

Europese positionering en belangenbehartiging, via het SNN en via het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het Comité van de Regio's (CvdR). De provinciale inzet richting de Europese Unie is gericht op de beïnvloeding van beleid en wet- en regelgeving, het benutten van de Europese fondsen, profilering en kennisuitwisseling. De Europese gezamenlijke inzet is na te gaan in [het werkplan van het HNP](#).

Samenwerking met (Noordwest-)Duitsland

Voor de provincie Groningen is (Noordwest-) Duitsland, en met name de aangrenzende deelstaat Nedersaksen, een strategisch cruciale partner en gebied. De geografische nabijheid, gedeelde economische en infrastructurele belangen en uitdagingen zoals bijvoorbeeld personeelskrapte of natuurbeheer maken grensoverstijgende samenwerking kansrijk. Een bijzonderheid van ons grensgebied is dat het exacte grensverloop (in de Eems-Dollard) niet eenduidig en afsluitend vastgelegd is, wat samenwerking niet alleen wenselijk, maar ook noodzakelijk maakt.

Duitsland biedt een belangrijke afzetmarkt voor Groningse ondernemers en is nu al goed voor 3,5 miljard Euro exportwaarde, oftewel 30% van alle Groningse export, met kansen in diverse sectoren zoals energie (waterstof en offshore wind), groene chemie en de maritieme maakindustrie.

De samenwerking met Duitse kennisinstellingen op gebieden als energie, digitalisering en gezondheid versterkt het innovatieve vermogen van de regio. Dit draagt bij aan de realisatie van Groningse ambities op het gebied van duurzaamheid en kennisontwikkeling. Samen met Nedersaksen zetten wij ons in voor het realiseren van een grensoverstijgend

waterstofnetwerk. Ook verkennen we mogelijkheden voor de aanlanding van offshore wind in het Eems-Dollard-gebied.

Er zijn behoorlijke pendelstromen tussen Noord-Nederland en Noordwest-Duitsland, maar er bestaat veel potentie om werknemersmobiliteit verder te verhogen. Projecten op het gebied van grensoverstijgende arbeidsmobiliteit vormen hierbij een belangrijke katalysator: Verschillen in wetgeving, diploma-erkenning en taal vormen nog barrières.

Groningen speelt een sleutelrol in de GROS-structuur (Grensoverstijgende Samenwerking), waarbij Nederland als één partner optreedt: de Commissaris van de Koning (CdK) coördineert als Rijksheer de samenwerking tussen Noordoost-Nederland en Nedersaksen. [De Samenwerkingsagenda Nederland-Nedersaksen](#) vormt hierbij het kader.

Naast de samenwerking met de deelstaatregering in Nedersaksen, wordt actief contact onderhouden met de grensgemeenten,

districten (Landkreise) en op Bondsniveau. Deze contacten zijn noodzakelijk voor specifieke belangen die lokaal spelen of die de bevoegdheden van de deelstaten overstijgen. Het gaat om Emsland en Leer. Ook de stad Emden als zogenoemde kreisfreie Stadt is met haar ligging aan de Dollard een belangrijk contact.

Op het gebied van Ruimtelijke Ordening en Water is Groningen actief in de grensoverlegorganen die er op deze thema's zijn.

Europa ondersteunt de ontwikkeling van het grensgebied als onderdeel van [Het Interreg VI A-programma Deutschland-Nederland](#) (2021–2027, €465 miljoen). Via dit Europese programma wordt geïnvesteerd in projecten op het gebied van arbeidsmarkt, onderwijs, innovatie en duurzaamheid. Het programma draagt bij aan de regionale innovatiekracht van het mkb en de bevordering van de sociaal-maatschappelijke cohesie in de grensregio. De provincie Groningen is partner in dit programma en draagt mede zorg voor de uitvoering en financiering.

De Noordzeeregio

De Noordzeeregio is van strategisch belang voor Groningen vanwege gedeelde uitdagingen en kansen op het gebied van groene economie, energie, natuur, klimaat en mobiliteit. Via onder andere het Interreg Noordzeeprogramma werkt de provincie samen met andere Noordzeelanden aan innovatieve projecten, zoals waterstofclusters en offshore wind. Ondanks Brexit blijft het Verenigd Koninkrijk via o.a. Horizon Europe en andere EU-programma's een belangrijke partner in duurzame energie en havenontwikkeling.

Innovatiemissies en kennisuitwisseling versterken de economische en technologische banden. De provincie werkt hierbij nauw samen met de gemeente Groningen en benut gezamenlijke netwerken in de regio.

De provincie Groningen is actief lid van de [CPMR North Sea Commission](#) en heeft het secretariaat hiervan in huis. Dit netwerk bevordert interregionale samenwerking in de Noordzeeregio en versterkt de Europese lobby, met name rond cohesiebeleid, infrastructuur en klimaat. De samenwerking in de regio wordt steeds belangrijker in het licht van geopolitieke ontwikkelingen. De CPMR North Sea Commission werkt daaraan via een gezamenlijke strategie tot 2030, met als doelen: een productieve, duurzame, klimaatneutrale, verbonden en slimme Noordzeeregio. In 2025 is deze strategie via een [midterm review](#) aangescherpt, met extra aandacht voor weerbaarheid en veiligheid.

1.3 Internationale ontwikkelingen

Voor het kunnen behalen van onze inhoudelijke internationale doelen zijn we afhankelijk van de internationale context. Die context wordt voor een belangrijk deel in Brussel bepaald, maar ook ontwikkelingen bij onze partners in Duitsland en rondom de Noordzee zijn relevant.

De nieuwe Europese Commissie (2024-2029)

De Europese Commissie legt in haar politieke richtsnoeren een sterke nadruk op de implementatie van de Green Deal-regelgeving en het versterken van de concurrentiekracht en strategische autonomie van de Europese Unie. De focus ligt hierbij op de ontwikkeling van strategische technologieën en sectoren zoals kunstmatige intelligentie (AI), biotechnologie en 'life sciences'.

De beleidsprioriteiten van de Europese Commissie zijn voor de periode 2025-2030 gericht op:

- Het vergroten van het concurrentievermogen van de EU;
- Het waarborgen van de veiligheid van de EU;
- Het bevorderen van een schone transitie;
- Het beschermen van de democratie;
- De mondiale macht van de EU te vergroten.

Deze prioriteiten krijgen ook een financiële doorwerking in de Europese (meerjaren) begroting. In de zomer van 2025 presenteerde de Europese Commissie het voorstel voor de [nieuwe EU-begroting \(MFK\)](#) vanaf 2027. Het MFK is het financieel en strategisch kader voor het beleid vanaf 2027 en van bijzonder belang voor de positie van de regio in Europa als het gaat om beschikbaarheid van en toegang tot EU-middelen en instrumenten. Door de provinciale inzet goed aan te laten sluiten op de Europese en nationale doelstellingen vergroten we de kans om ook na 2027 Europese instrumenten en middelen te kunnen laten landen in onze provincie.

In de uitwerking van de vier strategische themagebieden komt dit in meer detail terug.

Voor de Groningse thema's zijn de volgende ontwikkelingen in het bijzonder relevant:

Clean Industrial Deal en Duurzaamheid

Om de klimaatdoelstellingen 2050 te kunnen realiseren, zet de Europese Commissie in op een Clean Industrial Deal. De doelstellingen hiervan sluiten goed aan bij de opgaven die in de provincie Groningen spelen en de ambities die wij met onze Noord-Nederlandse partners hebben voor een groene circulaire industrie en biedt kansen voor investeringen, subsidies en wet- en regelgeving. Het Europese klimaat en Clean Industrial Deal beleid biedt kansen op het gebied van schone energie, circulaire economie en klimaatadaptatie. Voor projecten op bijvoorbeeld het gebied van waterstoftechnologie, duurzaam vervoer en het vergroenen van de industrie, kan Groningen profiteren van Europese instrumenten en samenwerkingsverbanden.

Strategische Autonomie en Innovatie

De Europese Commissie legt sterk de nadruk op het ontwikkelen van strategische technologieën en industrieën, zoals kunstmatige intelligentie (AI), biotechnologie en 'life sciences'. Groningen, als kennisstad met een sterke focus op innovatie en samenwerking met universiteiten en het bedrijfsleven, kan hierin een sleutelrol spelen door onder andere de komst van de AI-fabriek naar Groningen. Innovatieclusters, startups en onderzoeksinstituten kunnen profiteren van Europese programma's gericht op digitale transformatie en technologische vooruitgang.

Klimaatadaptatie en Duurzame Mobiliteit

Naast de focus op emissiereductie, wordt er ook vanuit de Europese Commissie steeds meer aandacht besteed aan klimaatadaptatie. Dit sluit aan bij Groningse ambities om de provincie weerbaar te maken tegen de gevolgen van klimaatverandering, zoals extreme hitte, overstromingen en droogte. Ook duurzame

mobiliteit is een belangrijke prioriteit voor zowel Groningen als de EU.

Defensie en veiligheid

De Europese Commissie zet in op versterking van defensie en veiligheid via investeringen in infrastructuur, technologie en samenwerking. Voor een regio als Groningen biedt dit mogelijkheden, vanwege onze strategische ligging. Europese programma's zoals Connecting Europe Facility (CEF) ondersteunen grensoverstijgende infrastructuurprojecten die ook militaire mobiliteit versterken. Dual-use toepassingen – technologieën die zowel civiel als militair inzetbaar zijn – worden steeds belangrijker, bijvoorbeeld in energie, mobiliteit en maritieme sectoren. Cybersecurity en digitale weerbaarheid zijn daarnaast ook cruciale thema's binnen de Europese veiligheidsstrategie, waarin Groningen met de het kenniscluster een goede positie heeft. Door defensie te integreren in beleid rond innovatie, economie en ruimtelijke ordening, draagt de provincie indirect bij aan Europese veiligheidsdoelen. Zo versterken we niet alleen onze eigen weerbaarheid, maar ook die van Europa.

Europese Financiering en Subsidies na 2027

In de periode 2025-2027 wordt onderhandeld over de nieuwe Europese Meerjarenbegroting. Een belangrijk lobbypunt is de positie van de regio's in de voorstellen die gaan over de herziening van het Meerjarig Financieel Kader (MFK). Een van de grootste bedreigingen die de decentrale overheden zien, is de voorgestelde centralisatie van EU-fondsen, waarbij elke lidstaat slechts één enkel strategisch plan zou indienen voor alle beleidsdomeinen en fondsen. Hierdoor zou Groningen minder directe invloed hebben op hoe fondsen worden ingezet. Ook zouden we minder lokale autonomie en flexibiliteit hebben bij het verkrijgen van Europese fondsen. Als regio – samen met gelijkgestemde partners zoals Nedersaksen – zetten wij ons in voor het behoud van een decentrale investeringslogica.

Noordwest-Duitsland en Noordzeeregio

Ontwikkelingen bij onze burens in Noordwest-Duitsland hebben direct impact op onze provincie. Denk daarbij aan de ingestelde grenscontroles. Ook de besteding van het nieuwe Duitse investeringsfonds ("Sondervermögen") van 500 miljard euro – met 9,4 miljard voor Nedersaksen zal impact hebben en kansen bieden, onder andere voor projecten zoals de Wunderline, mede in het licht van de ambitie om een internationale treinverbinding richting Scandinavië te realiseren. Duitsland zet daarnaast in op hybride offshore-aansluitingen

(stroom en waterstof), wat perspectief biedt voor de aanlanding van wind op zee in het Eems-Dollard-gebied.

In de Noordzeeregio groeit de interesse in internationale samenwerking, vooral op het gebied van energie en klimaat, circulaire economie, innovatie en transport-haven verbindingen. Dankzij de opgebouwde netwerken en contacten, onder meer via de innovatiemissies, ligt hier veel potentieel om deze samenwerking verder te versterken.

2. Onze internationale inzet

2.1 Onze internationale strategische thema's

Op basis van de provinciale visies tot 2035, een interne en externe inventarisatie van actuele beleidsprioriteiten en (internationale) ontwikkelingen, en voortbouwend op de vorige agenda hebben we de vier strategische themagebieden geïdentificeerd voor onze Internationale Agenda. Op deze gebieden spelen ontwikkelingen en kansen met betrekking tot de Groningse opgaven en transitie die verder reiken dan de provinciegrens. Het betreft de volgende thema's, die in dit hoofdstuk nader worden uitgewerkt:

- Energie en Klimaatadaptatie (paragraaf 3.2);
- Mobiliteit en infrastructuur (paragraaf 3.3);
- Landbouw en Natuur (paragraaf 3.4);
- Regionale Economie (paragraaf 3.5).

Het thema Digitalisering wordt benaderd als een doorsnijdend thema. Het thema Water is gepositioneerd bij 'Energie en Klimaat' en

'Landbouw en Natuur'. Defensie/veiligheid en Weerbaarheid zijn belangrijke opkomende thema's en zeer relevant in internationaal maar ook Gronings perspectief. Het thema is doorsnijdend en wordt daarom in de uitwerking niet apart opgenomen maar verbonden aan de provinciale strategische themagebieden.

Elk thema in de hiernavolgende paragrafen wordt als volgt uitgewerkt:

- Een beschrijving van onze internationale ambities
- Een beschrijving van de Europese (beleids) ontwikkelingen
- Het formuleren van afgeleide internationale doelen en inzet.

2.2 Energie en Klimaatadaptatie

2.2.1 Onze internationale ambities

In 2025 is Groningen een toonaangevende regio in Europa op het gebied van energie en waterstof, met Noord-Nederland als de eerste erkende Hydrogen Valley van Europa. De provincie wil deze positie behouden en versterken, en ervoor zorgen dat er een inclusieve energietransitie plaatsvindt die de inwoners meeneemt in het proces en werkgelegenheid creëert. We zijn als Noord-Nederland en samen met Noordwest-Duitsland hard op weg om een belangrijke waterstofhub in Noordwest-Europa te worden, met een sleutelrol voor zowel groene als blauwe waterstof. Hernieuwbare energie uit zon en wind wordt lokaal geïntegreerd in productieprocessen, ondersteund door investeringen in netcapaciteit en collectieve warmtenetten om energiearmoede te bestrijden.

Wij zetten ons in voor een rechtvaardige transitie, waarbij betaalbaarheid en regionale meerwaarde centraal staan. De provincie maakt zich bovendien sterk voor een duurzame energietransitie met behoud van ruimtelijke kwaliteit en een eerlijke verdeling van de opbrengsten.

Een cruciale uitdaging is het versterken van de netcapaciteit. Groningen levert al een derde van het Nederlandse elektriciteitsgebruik via opwek en doorvoer, maar om aan de groeiende vraag naar elektriciteit en andere energiedragers te voldoen, zijn naast investeringen in waterstofproductie, offshore wind en restwarmte ook investeringen in de betreffende stroom-, waterstof- en warmtenetten, in energieopslag en flexibiliteit nodig. Steun van het Rijk en Europa is essentieel, maar ook het delen van best practices uit andere partnerregio's die met dezelfde uitdagingen zitten en het matchen van bij elkaar passende innovatieve bedrijven en projecten die elkaar kunnen versterken, biedt hierin enorme kansen.

De provincie Groningen staat voor grote maatschappelijke opgaven als gevolg van klimaatverandering. We werken toe naar een klimaatbestendige en waterrobuuste regio in 2050. Daarbij richten we ons op het versterken van waterveiligheid, het beperken van hittestress, het garanderen van zoetwaterbeschikbaarheid en het beschermen van onze kustgebieden.

Samen met Duitsland werken we binnen het Programma Eems-Dollard 2050 aan een duurzame en klimaatrobuuste kustzone. Ook zijn we actief in het Waddenzeeforum, waar we met Duitsland en Denemarken gezamenlijke oplossingen zoeken voor uitdagingen rond klimaat, natuur en economie in het Waddengebied.

Via het Climate Adaptation Platform – onderdeel van het Akkoord van Groningen – stimuleren we kennisdeling en innovatie op het gebied van klimaatadaptatie. Dit platform is verbonden met het Global Centre on Adaptation van de Verenigde Naties en heeft een dependance in Groningen.

Een klimaatbestendige kust is een belangrijke focus in het klimaatadaptatiebeleid. We streven naar het intensiveren van internationale samenwerking, onder andere met andere kustregio's rond de Noordzee om samen de uitdagingen van klimaatverandering aan te pakken en de weerbaarheid van onze kustgebieden te versterken. Langs de Waddenkust vindt de ontwikkeling naar een klimaatadaptatieve kustzone plaats. Aan de zeezijde worden grote natuur- en cultuurwaarden beschermd door Natura 2000 en UNESCO. Aan de landzijde is de hoogwaardige voedsel- en pootgoedteelt van internationale betekenis. We hanteren hier een integrale aanpak, waarbij naast kustveiligheid ook natuurwaarden en

een bereikbare en leefbare kust centraal staat. Zo koppelen we langs de Dollard bijvoorbeeld kustversterking aan de kwelders en benutten we daar overtollig slib om laaggelegen

landbouwgronden (vooral akkerbouw) op te hogen. Dit als oplossing tegen bodemdaling en verzilting. In de pilot VLOED worden de effecten nader uitgezocht.

2.2.2 De EU-beleidscontext

Energie blijft een belangrijke prioriteit voor de Europese Commissie, met een verschuiving van klimaatbeleid naar industriële concurrentiekracht. Waar de vorige Commissie de Green Deal centraal stelde, richt de huidige zich op de Clean Industrial Deal. De doelstellingen blijven grotendeels overeind, maar er komt meer aandacht voor betaalbare energie en een sterke Europese industrie.

De Commissie legt de focus op een versnelde uitrol van hernieuwbare energie en opslag, elektrificatie van de industrie en investeringen in schone energie-infrastructuur. Daarnaast wordt ingezet op het afbouwen van de afhankelijkheid

van energie-import en het versterken van de leveringszekerheid.

De Europese Commissie levert middels haar zogenoemde EU-missies een gecoördineerde inspanning om de noodzakelijke middelen op het gebied van beleid en regelgeving, evenals andere activiteiten, te bundelen. De EU-missies richten zich onder meer op het ondersteunen van Europese regio's bij de aanpassing aan de klimaatverandering. We werken vanuit de Regio Groningen Noord-Drenthe aan de EU-Mission on Climate Adaptation.

2.2.3 Onze internationale inzet

Onze internationale inzet op het thema Energie en Klimaatadaptatie richt zich op:

- Stimuleren ketenvorming van waterstof en versterken energie-infrastructuur;
- Duurzame industrie en hernieuwbare energie;
- Een klimaatbestendige en waterrobuuste provincie in 2050.

We zetten ons in voor de ontwikkeling van een waterstofeconomie en het versterken van energie-infrastructuur

- Groningen positioneren als waterstofhub in Europese netwerken waar we een leidende rol in spelen, zoals de S3 Hydrogen Valley Partnership, en de CPMR North Sea Commission;
- Lobby bij Europese instituties voor het blijven financieren en stimuleren van waterstofoplossingen voor het MKB, zoals tijdige aansluiting op nationale waterstofnetwerken;
- Via de samenwerking met Nedersaksen ondersteunen wij de aanleg van grensoverstijgende infrastructuur, met als doel een functionerende koppeling tussen de Nederlandse Hydrogen Backbone en het Duitse Wasserstoffkernnetz. Daarbij hoort het verbinden van relevante partijen en stakeholders aan weerszijden van de grens, bv. door initiatieven als de Hydrogen Cross Border Conference;
- Aanjagen ontwikkeling nieuwe energie- en waterstofprojecten in de grensregio binnen programma's zoals INTERREG A;
- Actieve betrokkenheid bij de herziening van het TEN-E netwerk en lobby voor investeringen in grensoverstijgende energieverbindingen;

- Pleiten voor verhoogde EU-subsidies binnen Connecting Europe Facility (CEF) voor uitbreiding van het elektriciteitsnet en batterij- en waterstofopslag in Noord-Nederland;
- Inzetten op een Noordzeekabelnetwerk voor offshore wind en voor een ruimtelijke ordening op zee die past bij onze doelen rondom natuur- en milieubescherming door o.a. gebruik te maken van Northsea Commission;
- Samenwerking met Duitsland en de CPMR North Sea Commission om belemmeringen op te lossen rondom de aanlanding van offshore windenergie; wij zetten ons ervoor in dat de offshore-samenwerking een plek krijgt in de herziene Samenwerkingsagenda met Nedersaksen.

We stimuleren duurzame industrie en hernieuwbare energie

- Standaardisatie en regelgeving voor duurzame brandstoffen en transport via de CPMR North Sea Commission en de Esbjerg-verklaring. Actieve betrokkenheid bij Europese financieringsprogramma's om innovatieve waterstof- en circulaire industrieprojecten te ontwikkelen;
- Stimuleren van gezamenlijke projecten via Interreg A Deutschland-Nederland, gericht op verduurzaming van bedrijventerreinen en slimme lokale energiesystemen;
- Om invloed te hebben op Europese beleidsvorming op het gebied van energie hanteren we als Noord-Nederland een gezamenlijke energie-lobbyagenda. Hierin zijn warmte, waterstof, industriële verduurzaming, energie-infrastructuur en netcongestie integraal de speerpunten;

- Groningse zeehavens, met name de Eemshaven positioneren als een duurzame haven in het Europese netwerk.

We zetten ons in voor klimaatadaptatie en een veilige kustregio

- Actieve inzet in de CPMR North Sea Commission om samenwerking tussen kustregio's te versterken en lobby inzet om Europese fondsen te reserveren voor klimaatadaptatie aan de Noordzeekust;
- Deelname aan de EU Klimaatmissie voor klimaatbestendige regio's, met als doel in 2030 een volledig klimaatadaptieve Waddenkust;

- Investeren in grensoverstijgende kennisuitwisseling over hoogwater- en crisismanagement met Duitse partners. Wij streven ernaar om dit een prominenter plek te geven in de nieuwe Samenwerkingsagenda met Nedersaksen;
- Deelname aan het Deltaprogramma zoetwater en IJsselmeer voor het behoud van aanvoer van zoetwater vanuit het IJsselmeer. Waarborging van zoetwatervoorziening uit de Rijn vergt internationale samenwerking langs het stroomgebied. Dit loopt voornamelijk via het Rijk, maar is ook van groot belang voor de provincie.

2.3 Mobiliteit en Infrastructuur

2.3.1 Onze internationale ambities

We willen Groningen beter positioneren als een cruciale schakel in het Europese vervoersnetwerk en een knooppunt voor duurzame mobiliteit. Groningen heeft in 2025 een stevige internationale positie als voortrekker van slimme, duurzame mobiliteit en logistiek. Op deze positie bouwen we voort bij de ontwikkeling van internationale spoor- en multimodale verbindingen die de provincie beter verbindt met Duitsland, Scandinavië en de rest van Europa. Dit doen we onder andere door de Wunderline, dat een vlaggenschip project is van de Europese Commissie. De Wunderline verkort de reistijd tussen Groningen en Bremen en sluit daarmee Noord-Nederland beter aan op het Duitse en Europese spoornetwerk. Naast de Wunderline ontwikkelen we de Nedersaksenlijn, ook met het doel om Noordoost-Nederland beter te ontsluiten en de regio's economisch en sociaal te versterken. Verder werken we in Nederland aan betere verbindingen die ook weer aansluiten op het internationale spoornetwerk door de realisatie van de Lelylijn, die Noord-Nederland

sneller verbindt met de Randstad en de grote Europese hoofdsteden zoals Brussel, Parijs en Londen. Groningen werkt met andere provincies samen met nationale en Europese instanties om slimme en duurzame mobiliteitsoplossingen te implementeren.

Grensoverstijgende spoorverbindingen en multimodale infrastructuur

Groningen zet zich in voor de ontwikkeling van grensoverstijgende spoor – en multimodale verbindingen, die de provincie verbinden met Duitsland, Scandinavië en de rest van Europa. In het najaar 2024 hebben het Rijk en de regio Noordelijk Nederland samen het Perspectief 2050 voor het Deltaplan voor Noordelijk Nederland vastgesteld. Grensoverstijgende ontwikkeling – waaronder mobiliteit, energie, economie, technologie – speelt hier een belangrijke rol. Dit visiedocument is onze stip aan de horizon voor de nationale en Europese lobby. Projecten zoals de Wunderline en de Nedersaksenlijn versterken niet alleen de

regionale economische en sociale cohesie, maar verbeteren ook de toegankelijkheid van Groningen voor internationale handel en samenwerking.

Slimme, groene en gedeelde mobiliteitsdiensten en -technologieën

Groningen zet in op een slim, duurzaam en gedeeld mobiliteitsnetwerk om de transitie naar fossielvrije mobiliteit te versnellen. Dit gebeurt door elektrificatie van het openbaar vervoer, aanleg van snelfietsroutes en stimulering van zero-emissie logistiek. Ook wordt fors geïnvesteerd in laadinfrastructuur, waarbij we afstemming zoeken met partners in Duitsland en Scandinavië. Daarnaast onderzoeken we de ontwikkeling van waterstoftankstations.

Innovatie in gedrag en technologie is cruciaal. Groningen stimuleert slimme mobiliteitsdiensten en -hubs, deelsystemen (zoals deelfietsen en -auto's), buiten de spits reizen, circulaire infrastructuur en autonoom vervoer. Ook integrale ticketing maakt deel uit van deze visie.

Via Europese netwerken als de CPMR North Sea Commission en door deel te nemen aan Europese Programma's draagt Groningen bij aan de brede transitie naar schone, gedeelde mobiliteit. De provincie wil koploper zijn in slimme oplossingen en levert hiermee een bijdrage aan de Klimaatdoelen, de Clean Industrial Deal en een inclusieve, duurzame toekomst voor alle Groningers.

2.3.2 De EU-beleidscontext

Mobiliteit blijft een belangrijk aandachtspunt voor de Europese Commissie. De EU beoogt om het Europese vervoer concurrerender, duurzamer en beter bestand tegen toekomstige schokken te maken en ervoor te zorgen dat vervoer veilig, toegankelijk en betaalbaar is voor alle EU-burgers. Daarnaast zal mobiliteit ook een belangrijke rol krijgen in de ondersteuning van de industrie, het versterken van de interne markt voor vervoer en het vergroten van de modal shift (verandering van de vervoerswijze) naar duurzaam vervoer. Deze initiatieven zijn bedoeld om de mobiliteit in Europa te verbeteren, de duurzaamheid te bevorderen en de transportsector toekomstbestendig te maken. Hierbij ligt de nadruk op (1) Competitief en Duurzaam Transport, (2) Trans-Europese Transportnetwerken, (3) Hogesnelheidsnetwerk, (4) Digitale Boekings- en Ticketingregeling, (5) Investerings in Duurzaam Transport en (6) Strategie voor Maritieme Industrie en Havens.

Europa zet in op het gebied van slimme en duurzame mobiliteit, met nadruk op de integratie van Mobility as a Service

(MaaS) en de ontwikkeling van Connected, Cooperative and Automated Mobility (CCAM). De ontwikkeling van CCAM-technologieën is gericht op het verbeteren van verkeersveiligheid, verminderen van congestie en optimaliseren van brandstofefficiëntie door middel van geautomatiseerde en verbonden voertuigen. De Europese Commissie heeft de Sustainable and Smart Mobility Strategy gelanceerd, die streeft naar een 90% reductie van transportgerelateerde emissies tegen 2050 door middel van digitalisering en duurzame vervoersoplossingen. Deze strategie wordt gepromoot als een geïntegreerde dienst die verschillende vervoerswijzen combineert in één toegankelijk platform, wat bijdraagt aan efficiëntere en milieuvriendelijkere mobiliteit.

De ontwikkeling van de Wunderline, de Nedersaksenlijn en de Lelylijn sluiten naadloos aan bij Europese beleid zoals het Trans-European Transport Network (TEN-T) en de financiering hiervan via de Connecting Europe Facility (CEF), die financiering en technische ondersteuning bieden voor grensoverstijgende

infrastructuurprojecten. Innovaties zoals Automatische Trein Operatie (ATO) spelen hierin een belangrijke rol, doordat ze treinverkeer efficiënter, betrouwbaarder en meer kosteneffectief maken.

In 2028 is er sprake van een nieuwe Europese Meerjarenbegroting. Voor de toekomst van het CEF is de verwachting dat de Commissie sterker gaat investeren in een corridoraanpak,

te weten het ontwikkelen en verbeteren van belangrijke trans-Europese vervoersassen voor een duurzaam en efficiënt Europees vervoersnetwerk. En dan vooral in het realiseren van grensverbindingen, spoor is daarbij een belangrijke prioriteit. Daarnaast zal er relatief veel budget voor Defensie beschikbaar komen, met mogelijk kansen voor het aanleggen en versterken van infrastructuur.

2.3.3 Onze internationale inzet

Onze internationale inzet op het thema Mobiliteit en Infrastructuur richt zich op:

- Grensoverstijgende spoorverbindingen en multimodale infrastructuur;
- Slimme, groene en gedeelde mobiliteitsdiensten en technologieën.

We zetten in op grensoverstijgende verbindingen

- Ontwikkeling van grensoverstijgende spoor- en multimodale verbindingen: focus op het verbeteren van de verbindingen tussen Nederland en omliggende landen, waarbij de integratie van verschillende transportmodi centraal staat. Concreet onderzoeken we de realisatie van een veerverbinding van de Eemshaven naar Noorwegen in samenwerking met Haven Arendal en GSP (Groningen Seaports);
- Samenwerking binnen Europese netwerken: actief bijdragen aan de lobby van de CPMR North Sea Commission om het Europese mobiliteitsbeleid te beïnvloeden;
- Verbetering van de verbinding tussen Groningen en Bremen: lobby voor financiering voor een directe, overstapvrije spoorverbinding tussen deze twee steden als katalysator voor grensoverstijgende samenwerking;

- Ontwikkelen van een geïntegreerd GPS-gestuurd ticketsysteem voor naadloos reizen van Groningen naar Bremen, inclusief alle voor- en natransport;
- Verduurzaming van de logistieke sector: inzetten op maatregelen die de verduurzaming van het transport bevorderen, in lijn met de doelstellingen van nieuwe EU-wetgeving;
- Oprichting van een dekkend laadnetwerk en mogelijk waterstofstations: promoten van een netwerk voor elektrische voertuigen in Nederland en op Europees niveau, gekoppeld aan de AFIR-regelgeving (verordening betreffende infrastructuur voor alternatieve brandstoffen).

We werken aan innovatie en kennisontwikkeling

- We spannen ons in voor actieve netwerkvorming en continueren onze deelname aan netwerken zoals de CPMR North Sea Commission ter bevordering van kennisdeling en innovatie in duurzame mobiliteit;
- Actief verkennen van de mogelijkheden voor het verkrijgen van EU-fondsen ter ondersteuning van innovatieve mobiliteitsprojecten;

- Positioneren van Groningen als innovatieve en toonaangevende regio op het gebied van duurzame en innovatieve mobiliteitstechnologieën, waaronder drones en deelmobiliteit.

We zoeken actief onze strategische partners op om doelen te bereiken

- In internationaal verband werken we met diverse partners samen aan de circulariteitsopgave, onder meer binnen de North Sea Commission en via Interreg-programma's. Actieve deelname aan de CPMR North Sea Commission wordt voortgezet, in het bijzonder de betrokkenheid bij de Transport Working Group, om het CEF3-programma te beïnvloeden en gezamenlijke projecten te ontwikkelen;
- Bevordering van grensoverstijgende kennisuitwisseling door een actieve bijdrage aan de uitwisseling van kennis en best practices tussen regio's in de Noordzeeregio;

- Actief samenwerken met ons Duitse netwerk en de Ministeries van Infrastructuur en Waterstaat en Buitenlandse Zaken (met name de Nederlandse ambassade in Berlijn) om de verbinding Groningen-Bremen te realiseren;

- Gezamenlijke visieontwikkeling gericht op fossielvrij vervoer door samenwerking met Duitse en regionale partners. Deze is gericht op verbeterde bereikbaarheid, inclusief de integratie van zorg, cultuur en andere voorzieningen in het bereikbaarheidstraject.

We stimuleren actief duurzaam, fossielvrij vervoer

- We stimuleren de ontwikkeling van beleid en infrastructuur die de transitie naar fossielvrij vervoer ondersteunen, zowel voor het publieke als het private vervoer;
- Zorgen voor een strategische benadering van de haveninfrastructuur die bijdraagt aan een efficiënte en duurzame transportketen binnen Europa.

2.4 Landbouw en Natuur

2.4.1 Onze internationale ambities

Het landelijk gebied van Groningen is in beweging. Er zijn aanzienlijke veranderingen nodig, gericht op natuurherstel, een robuuster water- en bodemsysteem en duurzamere landbouw. We streven naar een landelijk gebied dat toekomstbestendig, gezond en duurzaam is ingericht. Dit met een langjarig perspectief voor de landbouw, voor andere ondernemers en voor de inwoners in de provincie Groningen.

Groningen is met bijna 2500 boerenbedrijven, waarvan het merendeel van de producten wordt verwerkt door agro-industriële bedrijven, een echte landbouwprovincie. Het agrocluster, bestaande uit primaire landbouw en verwerking, is cruciaal voor de regionale economie en werkgelegenheid, en draagt bij aan de leefbaarheid en productie van hoogwaardige en gezonde voeding. De landbouwsector in Groningen beschikt over uitstekende landbouwgronden, hoogopgeleide boeren, toegang tot kennis en innovatie, en een gunstig klimaat voor landbouw.

Onze landbouwsector heeft als belangrijkste uitdaging om te verduurzamen en tegelijkertijd de productie van voedsel en groene grondstoffen op peil te houden en daarmee het gezonde voedsel betaalbaar te houden. De provincie streeft naar een productiesysteem met

gezonde verdienmodellen voor ondernemers, die bovendien goed zijn voor het klimaat, de bodem, het milieu en dierenwelzijn. Dit vraagt om transities op verschillende niveaus zoals meer productie en consumptie van plantaardige producten (onder andere via de eiwittransitie), het verkorten van de ketens en het voorkomen van voedselverspilling.

De landbouwsector van Groningen levert niet alleen een belangrijke bijdrage aan de regionale economie en brede welvaart, maar vervult ook een voorbeeldfunctie voor andere regio's. Onze landbouwsector laat zien dat het mogelijk is om voldoende en gezond voedsel te produceren, terwijl tegelijkertijd wordt gewerkt aan andere maatschappelijke opgaven zoals het reduceren van emissies, het versterken van biodiversiteit en landschapsbeheer, het versterken van bodem- en waterkwaliteit, het sluiten van kringlopen binnen een circulaire economie en de leefbaarheid van het platteland.

In 2035 is de landbouwsector in Groningen een sector die producten levert met een zo hoog mogelijk toegevoegde waarde en daarnaast diensten levert die bijdragen aan maatschappelijke opgaven. Denk hierbij aan het leveren van producten die aansluiten bij de toenemende vraag naar hoog nutritionele

voeding, maar ook aan bijvoorbeeld duurzame en circulaire bouwmaterialen of basisproducten voor groene chemie. Het innovatieprogramma Fascinating is een voorbeeld hoe nu al vanuit de landbouwsector wordt gewerkt aan het realiseren van deze ambitie.

De provincie Groningen is een kustregio en beschikt over unieke natuurgebieden zoals de Waddenzee (tevens UNESCO werelderfgoed). Het doel is om deze en andere unieke natuurgebieden te behouden en om uitdagingen die voortkomen uit de onder andere de energietransitie en klimaatverandering het hoofd te bieden. Een van die problemen waar de landbouw mee wordt geconfronteerd is de toenemende verzilting van landbouwgronden en de daaraan gekoppelde beschikbaarheid van voldoende zoet water. Dit is met name een

uitdaging langs de Waddenkust (verzilting) en in de akkerbouwgebieden in het zuidoosten van de provincie die voor een groot deel afhankelijk zijn van aanvoer van water uit het IJsselmeer. De provincie Groningen wil de beste oplossingen om deze onderwerpen aan te pakken nader onderzoeken en zoekt hiervoor internationale samenwerking.

Op basis van de Europese Natuurherstelverordening (2024) wordt er in onze provincie gewerkt aan het verbeteren van de algehele ecologische kwaliteit, zowel in de natuurgebieden als daarbuiten. Op deze manier draagt de provincie Groningen bij aan het behalen van de doelen uit de EU-biodiversiteitsstrategie 2030.

2.4.2 De EU-beleidscontext

De EU bepaalt vrijwel alle kaders op het landbouwdossier met name via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), integraal verweven met het Europese beleid voor onder meer water, klimaat, energie en biodiversiteit. Daarnaast bepaalt Europa de kaders voor een gezonde marktordening. Het GLB bestaat uit twee pijlers: (1) directe betalingen en het markt- en prijsbeleid en (2) het plattelandsontwikkelingsbeleid. Innovatie en digitalisering worden als noodzakelijke instrumenten gezien om de omslag naar een duurzame landbouw te realiseren.

Europa zet zich actief in voor de integratie van landbouw en natuurbehoud, met als doel duurzame landbouwpraktijken te bevorderen en biodiversiteitsverlies tegen te gaan. Het streven naar een gezonde bodem is opgenomen als één van de EU-missies, waarin wordt gestreefd naar een Bodemdeal gericht op een meer gezonde bodem in 2030. Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) voor de periode 2023-

2027 legt een sterke nadruk op milieu, klimaat en natuur, waarbij eco-regelingen landbouwers stimuleren om milieuvriendelijke praktijken toe te passen.

Hoewel het aandeel afneemt, gaat het grootste deel van de Europese begroting naar het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). In de periode na 2028 kunnen we hervormingen tegemoetzien. Europa zal het GLB nog meer gaan verbinden met Europese doelstellingen die gaan over klimaat en voedselzekerheid. Naar verwachting zullen in 2025 de voorstellen voor het nieuwe GLB (vanaf 2028) gepresenteerd worden.

Voedselstrategie

De Europese voedselstrategie streeft naar een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem. Doelen zijn onder meer het terugdringen van het gebruik van pesticiden en antibiotica, het stimuleren van biologische landbouw, het verkleinen van de ecologische

voetafdruk van voedselproductie en het verbeteren van de voedselveiligheid – en kwaliteit. De strategie ondersteunt boeren bij de transitie naar duurzame landbouw.

Visie voor landbouw en voedsel

Deze visie van de EU benadrukt nauwe betrokkenheid met boeren, voedselketenpartijen en het maatschappelijk middenveld op lokaal en regionaal niveau. Daarnaast beoogt de visie het vertrouwen en dialoog in de gehele waardeketen binnen de EU en wereldwijd te bevorderen.

De komende jaren verwachten we vanuit de Europese Commissie voorstellen op het gebied van water en waterweerbaarheid. De Kaderrichtlijn Water zal de lidstaten bewegen om

de kwaliteit van alle waterlichamen (oppervlakte en grondwater) op orde te brengen.

Voor specifieke vraagstukken op het gebied van klimaat en kustontwikkeling zien we dat er meer aandacht komt op de internationale agenda. Zo is een belangrijke strategie de EU-Biodiversiteitsstrategie gericht op natuurherstel, bescherming van soorten en ecosystemen, en het vergroten van biodiversiteit in landbouw – en natuurgebieden. Programma's als LIFE, Visserijfonds, GLB, Horizon maken het voor de provincie Groningen mogelijk om oplossingen te vinden en te investeren in opgaven op het gebied van natuur en klimaat, maar ook sociaaleconomische thema's.

2.4.3 Onze internationale inzet

Onze internationale inzet op het thema Landbouw en Natuur richt zich op:

- Bevorderen duurzame landbouw en circulariteit in het GLB;
- Intensiveren van grensoverstijgende samenwerking voor landbouwinnovatie en circulariteit;
- Versterken van natuurkwaliteit en waterbeheer.

We zetten in op verduurzaming van de landbouw en circulariteit

- We zetten in op Europese samenwerking op het gebied van duurzaamheid en biodiversiteit;
- Actieve lobby bij Europese beleidsmakers om duurzame en innovatieve landbouw te positioneren als belangrijke oplossingen voor de Europese (voedsel) landbouwstrategie, vanuit onze eigen visie op landbouw en Beleidsprogramma Landbouw;
- Aandacht vragen voor een Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) dat duurzaamheid stimuleert en gezonde verdienmodellen voor ondernemers mogelijk maakt door nieuwe GLB-maatregelen die gericht zijn op het versterken van

voedselzekerheid, het vergroten van het verdienvermogen van boeren, het stimuleren van innovatie, het verbeteren van de leefbaarheid op het platteland en het belonen van maatschappelijke diensten;

- Actieve inzet op het verbeteren van wet- en regelgeving die de verduurzaming van de landbouw ondersteunen zoals het wettelijk toelaten van Renure (Renure staat voor REcovered Nitrogen from manURE, het gaat om producten waarin stikstof uit mest wordt teruggewonnen, meestal in de vorm van ammoniumsulfaat of ammoniumnitraat);
- Inzetten op een gebiedsgerichte aanpak voor de Kaderrichtlijn water;
- Pleiten voor de voortzetting van het LEADER-programma als essentieel instrument voor plattelandsontwikkeling en het ondersteunen van lokale initiatieven;
- Bevorderen van beleid dat jonge boeren helpt bij het opbouwen van een duurzame toekomst in de landbouwsector.

We intensiveren onze grensoverstijgende samenwerking in landbouwinnovatie en op het gebied van circulariteit

- Grensoverstijgende samenwerking tussen Groningen en Nedersaksen. Wij zien een kans voor gezamenlijke innovatie en verduurzaming in de landbouwsector en het

- vormen van circulaire ketens;
- Aantrekken van financiering voor innovatieprojecten zoals Fascinating en aansluiting vinden bij Europese (en nationale) programma's;
- Het positioneren van de provincie als innovatieve landbouwprovincie, bijvoorbeeld door deelname aan beurzen zoals de Grüne Woche in Berlijn.

We versterken onze natuurkwaliteit en waterbeheer door internationale samenwerking

- Onderzoeken van gezamenlijke oplossingen voor waterbeschikbaarheid en natuurkwaliteit door grensoverstijgende samenwerking;
- Intensiveren van de samenwerking tussen Nederland en Duitsland op het

gebied van natuurkwaliteit, stikstof en waterbeheer tussen het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN), het Niedersächsisches Umweltministerium (MU), het Amt für Regionale Landesentwicklung Weser-Ems en grensprovincies langs de Nederlands-Duitse grens;

- Blijvende inzet op de Permanente Nederlands-Duitse Grenswatercommissie onder andere gericht op de implementatie van de Kaderrichtlijn Water;
- Samenwerking binnen het Programma Eems-Dollard 2050 en de Permanente Nederlands-Duitse Grenswatercommissie om een gezamenlijke aanpak te realiseren voor waterkwaliteit en overstromingsrisico's. Ontwikkeling van een gezamenlijke strategie voor sedimentmanagement met Nedersaksen en uitvoering daarvan.

2.5 Regionale economie

2.5.1 Onze internationale ambities

In deze paragraaf wordt ingegaan op de internationale lobby en samenwerkingsdoelen vanuit Regionale Economie. Het economisch beleidsprogramma van de provincie Groningen kent ook een specifieke programmalijn Internationalisering. Hierbij gaat het om het stimuleren van kansen voor het vestigen van buitenlandse bedrijven, export en samenwerking: oftewel internationalisering van het bedrijfsleven. Dit valt buiten de scope van deze agenda. Niettemin zijn er op het gebied van kennisuitwisseling, lobby en ondersteuning van het MKB over de grens raakvlakken tussen de Internationale Agenda en de Economische opgave Internationalisering. We streven er dan ook naar dat activiteiten op het gebied van economie, internationale lobby en samenwerking zoveel mogelijk op elkaar aansluiten en elkaar versterken. We werken dit uit in ons afwegingskader Internationalisering.

Internationale prioriteiten binnen de themaopgave Regionale Economie zijn:

Werken aan een toekomstbestendige economie

De provincie zet in op een veerkrachtige en toekomstbestendige economie. Dit betekent inzetten op concurrentiekracht en innovatie. Door grensoverstijgende samenwerking structureel te verankeren in het regionale innovatie-ecosysteem, versterken we het verdienvermogen van de regio en stimuleren we de transitie naar een circulaire economie. Daarnaast erkennen we de belangrijke rol van vrijetijdseconomie en cultuur als aanjagers van regionale ontwikkeling waarbij internationale culturele samenwerking en toerisme bijdragen aan de economische vitaliteit van de provincie.

Verduurzaming en versterking van het MKB

Bijzondere aandacht gaat uit naar het midden- en kleinbedrijf (MKB) en het verduurzamen van industriële processen. Dankzij onze kennis en ervaring op het gebied van industriële vergroening leveren we via internationale netwerken een actieve bijdrage aan mondiale transitie. We bouwen hierbij voort op bestaande

samenwerkingen met onder andere Duitsland en Scandinavië. De provincie ondersteunt de internationalisering van het bedrijfsleven via de NOM (Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij) en GroBusiness. Inzet op internationale government-to-government activiteiten vindt plaats wanneer er een expliciete vraag en aantoonbare meerwaarde is voor een provinciale economische opgave.

Versterken van (internationale) samenwerking

Samenwerking met ondernemers, kennisinstellingen en overheden – zowel binnen als buiten de regio – is essentieel voor het versterken van het regionale innovatie- en verdienvermogen. Door deelname aan innovatiemissies dragen we bij aan de internationale positionering van de regio en de realisatie van strategische doelen op het gebied van internationalisering.

Investeren in talentontwikkeling

Een toekomstbestendige economie vereist voldoende, goed toegerust talent. We investeren in een inclusieve arbeidsmarkt waarin iedereen kan meedoen. Hierbij staat een leven lang ontwikkelen centraal, met specifieke aandacht voor het versterken van digitale vaardigheden.

Digitalisering als motor voor inclusieve groei

Digitalisering biedt kansen voor economische ontwikkeling door innovatie, procesoptimalisatie en het ontstaan van nieuwe bedrijvigheid, onder meer in sectoren als energie, landbouw en mobiliteit. De provincie Groningen is goed aangesloten op de Europese Digitale Agenda via de Digital Innovation Hubs en netwerken en maakt gebruik van Europese Programma's voor de ontwikkeling van digitalisering.

De ontwikkeling van digitale vaardigheden is een belangrijke voorwaarde om kansen te benutten. Zie hiervoor het thema arbeidsmarkt.

2.5.2 De EU-beleidscontext

De Europese Commissie richt zich op het versterken van het concurrentievermogen, met acties zoals het opzetten van een competitiveness fund, het verminderen van administratieve lasten en het bevorderen van groene industriepolitiek. Er is een verschuiving van een klimaatgerichte naar een meer economische agenda, met een focus op strategische autonomie en concurrentiekracht. Deze lijn sluit aan bij de provinciale economische visie, met specifieke aanknopingspunten voor Groningen op het gebied van groene industriepolitiek, innovatiebeleid, staatssteun en de Europese Skillsagenda. De 'Union of Skills' is een strategisch initiatief van de Europese Commissie dat gericht is op het versterken van onderwijs, opleiding en leven lang leren in de EU. Het plan beoogt onder meer het verbeteren van basis- en digitale vaardigheden, het bevorderen van her- en bijscholing, het vergroten van

arbeidsmobiliteit en het aantrekken en behouden van talent.

Duitsland is een onmisbare partner voor het realiseren van Groningse ambities op het gebied van innovatie en duurzaamheid. Samenwerkingen tussen universiteiten, bedrijven en overheden, onder andere op het gebied van duurzame energie, digitalisering, biotechnologie en gezondheidszorg versterken het innovatieve vermogen van de regio.

Europa versterkt regionale innovatie-ecosystemen via beleidsinitiatieven en financieringsprogramma's, door onder andere de oprichting van de Regional Innovation Valleys (RIVs). De provincie Groningen (en Noord-Nederland) is aangemerkt als Regional Innovation Valley en participeert in programma's gericht op het bevorderen van innovatie en

excellentie. Als Noord-Nederland lopen we voorop in het ontwikkelen van een Europese Innovatie Valley op het gebied van Circulaire Economie. Onze provincie heeft ook een voortrekkersrol op het gebied van Waterstof Valleys en Healthy Ageing.

In 2028 moet er een nieuwe Europese meerjarenbegroting zijn voor de periode tot 2035. Provincies streven naar het behoud van lokale en regionale toegang tot Europese cohesie- en investeringsfondsen met voldoende budget. Deze fondsen bieden onze regio onmisbare investeringen in innovatie, MKB, arbeidsmarkt, scholing en verduurzaming met de Regionale Innovatiestrategie (RIS3 - <https://www.snn.nl/programmas/ris3-strategie-voor-het-noorden>) als basis voor regionale samenwerking en ontwikkeling.

De Europese Commissie zal blijven inzetten op een circulaire economie. Europese initiatieven als

de Clean Industrial Deal en de Europese Circular Economy Act zullen hier verder aan bijdragen. Deze nieuwe Europese regelgeving heeft als doel om binnen de EU de vraag naar gerecyclede materialen te verhogen en een gelijk speelveld te creëren.

Europese subsidieprogramma's, zoals het Interreg A-programma Deutschland-Nederland, bevorderen grensoverstijgende samenwerking, met focus op innovatie in het MKB, energie, CO2-arme economie en sociaal-culturele cohesie. Dit draagt bij aan regionale arbeidsmarkten, grensoverstijgende mobiliteit en het delen van best practices in talentontwikkeling. Groninger welvaart vraagt om een grenzeloze blik, met kansen op het gebied van ondernemen, werkgelegenheid en onderwijs. Het GrensinformatiePunt (GIP) EDR is een belangrijke faciliteit door laagdrempelig informatie te bieden over werken, studeren en wonen in het buurland.

2.5.3 Onze internationale inzet

Onze internationale inzet op het thema Regionale economie richt zich op:

- Europese fondsen voor regionaal beleid en regionale programmering;
- Circulaire economie en duurzame transitie;
- Vergroting van het economisch potentieel: innovatie en ondernemerschap;
- Toekomstbestendige arbeid en talent:

arbeidsmarkt en talentontwikkeling.

We zetten in op behoud van Europees Regionaal beleid en regionale toegang tot EU-fondsen vanaf 2028

- Ons lidmaatschap van organisaties zoals het SNN (Sterk Noord Nederland), het HNP (Huis van de Nederlandse Provincies) en de CPMR North Sea Commission stelt ons

in staat Europese beleidsinitiatieven te implementeren, projecten te coördineren en samenwerking tussen belanghebbenden te faciliteren. Deze inspanningen zijn essentieel voor het bevorderen van een veerkrachtige en inclusieve arbeidsmarkt in Groningen en Europa.

We zijn koploper in het realiseren van een circulaire economie

- Aansluiten bij Europese ontwikkelingen gericht op de transitie naar een circulaire economie en benutten van het Europese Actieplan Circulaire Economie via SNN/IPO/HNP;
- Aankaarten van belemmerende wet- en regelgeving voor circulaire ondernemers en bijdragen aan de invoering van stimulerende wet- en regelgeving in de Circular Economy Act;
- Positioneren van Noord-Nederland als Circulaire Innovation Valley en hub. Het regionale belang inbrengen via o.a. het HNP in de Clean Industrial Deal;
- Benutten van Europese netwerken als de Noordzeecommissie, ACR+, het Circular Cities and Regions Initiative (CCRI) en ECRN (European Chemical Regions Network).

We stimuleren innovatie, concurrentiekracht en duurzaamheid voor het MKB en de maakindustrie

- Door in te zetten op internationale netwerken willen wij kennisuitwisseling op het gebied van innovatie, circulariteit en talentontwikkeling bevorderen;
- Versterken van innovatie, vergroening en concurrentiekracht van het MKB door het verminderen van administratieve lasten en het stimuleren van deelname van MKB of ondersteuningsorganisaties aan Europese programma's;
- Verder ontwikkelen van de positie van Groningen als European Innovation Valley binnen de RIS3-strategie, in samenwerking met clusterorganisaties en de provincies Drenthe en Fryslân;
- Verbinden van het MKB op brancheniveau

in Duitsland door netwerkevenementen en -bezoeken te organiseren of te faciliteren en beursbezoeken te bevorderen met relevante Groningse partijen;

- Concrete samenwerkingsprojecten op het gebied van maakindustrie, energie, waterstof, circulaire economie en groene chemie, en fondsen zoals Interreg A hiervoor inzetten;
- Verkennen van exportkansen voor Groninger producten en oplossingen, vooral op het gebied van energie, gezondheid en mobiliteit, en deze kennis internationaal benutten om het verdienvermogen van de regio te versterken.

We staan voor een inclusieve arbeidsmarkt en talentontwikkeling

- Actief inzetten op Europese samenwerkingsmogelijkheden en programma's voor arbeidsmarkt- en demografische ontwikkelingen, met nadruk op de 'Union of Skills' en kansen voor her-, om- en bijscholing, digitale vaardigheden en leven lang leren.
- Deelname aan kennisuitwisseling en samenwerking op het gebied van vaardighedenontwikkeling en de vergrijzende arbeidsmarkt, waarbij regionale beste werkwijzen gedeeld en ervaringen met andere regio's uitgewisseld worden;
- Inzetten op het onderwerp 'arbeidsmarkt, onderwijs en taal' binnen de Samenwerkingsagenda met Nedersaksen en de Stuurgroep GROS om de mobiliteit van werknemers te verhogen (360-graden-arbeidsmarkt), onder andere door diplomaerkenning en taalontwikkeling;
- We zetten in op het GrensinformatiePunt (GIP) in samenwerking met Nedersaksen, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, provincie Drenthe en de Arbeidsmarktregio Drenthe, met als doel een doorontwikkeld en gefinancierd GIP in 2030;
- Kansen benutten van de Digitale Agenda;
- Samenwerking met onderwijsinstellingen: Europees en grensoverstijgend.

3. Internationale werkwijze

Als provincie hebben we de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet om onze internationale positie te versterken: Op die basis bouwen we de komende jaren voort. In dit hoofdstuk gaan we in op de wijze waarop we dat doen, en wat daarvoor nodig is. In paragraaf 4.1 formuleren

we de uitgangspunten voor de internationale inzet, in paragraaf 4.2 staan we stil bij de Europa-bekwaamheid van de organisatie, en in paragraaf 4.3 introduceren we een afwegingskader voor de organisatie-brede inzet.

3.1 Uitgangspunten voor internationale inzet

Onze missie is om Groningen te positioneren als een internationaal georiënteerde en duurzame regio. Door middel van gerichte inspanningen op onze vier strategische thema's dragen wij actief bij aan oplossingen voor maatschappelijke mondiale uitdagingen. Hierbij horen de volgende uitgangspunten:

Samen sterker door internationale samenwerking

In een steeds sterker verbonden wereld is internationale samenwerking essentieel voor de groei, welvaart en duurzaamheid van Groningen. "Alleen ga je sneller, samen kom je verder" vormt ons uitgangspunt. Daarom werken we actief samen met overheden, bedrijven en kennisinstellingen binnen én buiten onze landsgrenzen. Voor veel opgaven zoeken we

bewust de verbinding met andere Europese regio's. Deelname aan Europese netwerken biedt daarvoor een sterke basis.

Verbindingen tussen regionale, nationale en internationale netwerken en thema's

De inzet op gelijke agenda's met het Rijk, provincies, gemeenten, kennisinstellingen en het bedrijfsleven versterkt de resultaten van onze internationale activiteiten, en zorgt voor een bredere spin-off van onze inzet. Door deel te nemen aan relevante platforms, conferenties en samenwerkingsverbanden vergroten we onze zichtbaarheid en kunnen we waardevolle kennis en ervaring uitwisselen. De vier strategische themagebieden zijn onderling nauw verweven. We zoeken dan ook nadrukkelijk de verbinding tussen de thema's bij onze internationale inzet in

de verschillende netwerken. Dat past ook bij het provinciale schaalniveau; juist de provincie wordt geconfronteerd met het samenkomen van deze opgaven.

Inhoud als kern: lobbyen, Europese samenwerkingsprogramma's en projecten en subsidies/fondsen

Inhoudelijke (maatschappelijke) meerwaarde is een kernprincipe van ons internationale beleid. Vanuit deze inhoudelijke basis willen we lobbyen en inzetten op samenwerkingsprogramma's, Europese fondsen en projecten. Door de nadruk te leggen op projecten en initiatieven die aansluiten bij onze provinciale visies en thematische focus, maken we onze slagkracht

bij het verkrijgen van steun en financiering, zowel op nationaal als internationaal vlak, groter. In voorkomende gevallen stelt de provincie cofinanciering beschikbaar.

Verdieping van netwerken boven verruiming

Wij beschikken over goede internationale netwerken en richten ons vooral op het verdiepen van netwerken, in plaats van verruiming. Door diepgaande relaties op te bouwen met onze partners kunnen we effectievere samenwerkingsverbanden smeden en gezamenlijk doelen bereiken die verder reiken dan oppervlakkige verbindingen. We gebruiken deze netwerken onder andere om kennis en ervaring uit te wisselen.

3.2 Europa-bekwame organisatie

Om effectief te kunnen zijn binnen een internationaal speelveld is het nodig dat Europese en grensoverschrijdende samenwerking stevig is verankerd in het beleidsproces van de provincie Groningen. Internationaal werken vraagt om specifieke kennis, vaardigheden en expertise, maar ook tijd en capaciteit om actief te zijn in internationale netwerken en projecten. Als organisatie investeren we in kennisontwikkeling

en expertiseopbouw. Eind 2024 is onderzocht is in hoeverre medewerkers van de provincie Groningen bekend zijn met de EU, Europese subsidies en internationaal werken. De uitkomsten van de enquête laten zien dat de kennis op dit vlak binnen de organisatie versterkt kan worden. We zetten daarom met gerichte middelen (onder andere via de Provincie Academie) in op kennisontwikkeling en internationaal bewustzijn binnen de organisatie.

3.3 Organisatie-breed afwegingskader

De provincie werkt in een dynamische omgeving aan grote opgaven voor Groningen. Daarbij is het van belang goed en effectief in te spelen op de internationale kansen die voorbijkomen, en de verschillende netwerken en inzet, waar mogelijk, zo goed mogelijk aan elkaar te verbinden. Een organisatiebreed afwegingskader voor internationale activiteiten draagt bij aan deze samenhangende internationale inzet via onderstaand stappenplan:

Het afwegingskader kent de volgende stappen:

1. Sluit het verzoek aan bij de agenda:

- Onze vier strategische thema's;
- Onze geografische focus;
- Onze netwerken.

2. Is er een duidelijke provinciale rol te vervullen, en zo ja, welke rol past daarbij?

- Verbinden: Initiatieven van nationale en regionale partners onder de aandacht

brengen binnen het netwerk;

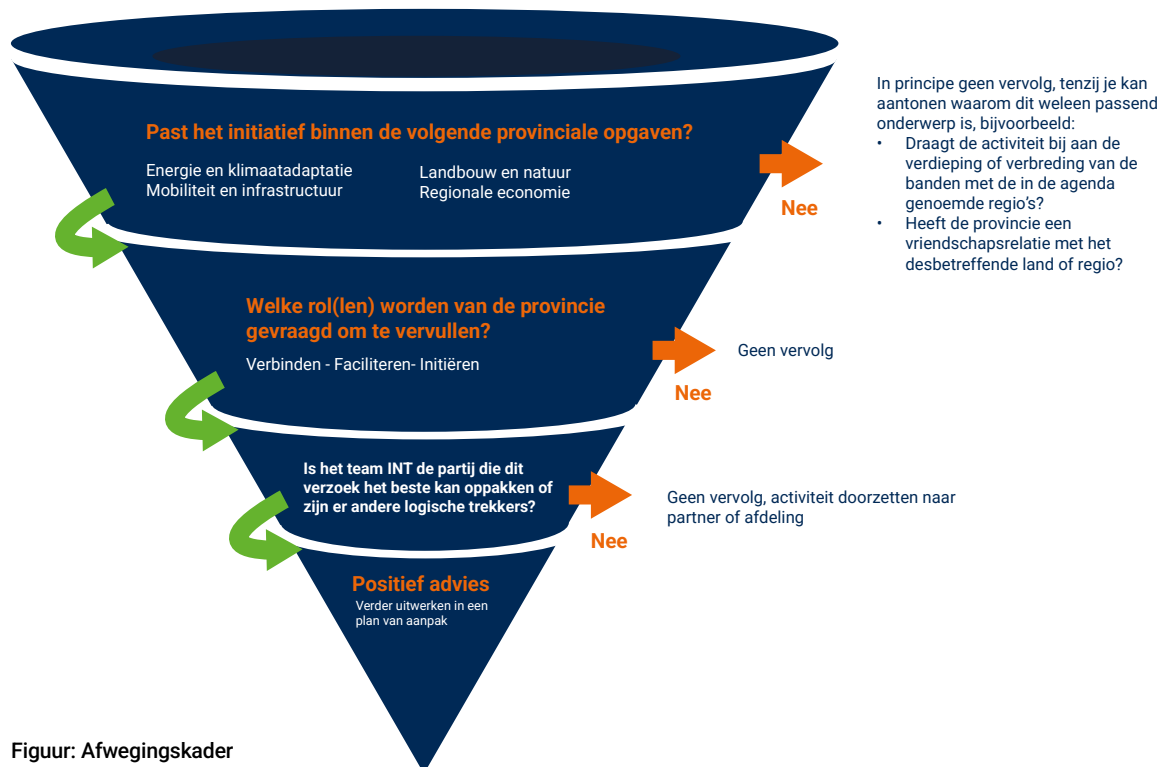
- Faciliteren: Inzet van GS-leden of ambtelijke vertegenwoordigers namens de regio;
- Initiëren: Kennisuitwisseling of samenwerking met een land of regio opstarten.

3. Is het logisch dat de provincie ingaat op het verzoek of liggen andere partijen meer voor de hand?

4. Wie moeten er betrokken worden en wie is er in de lead?

In deze stap is ook een belangrijke afweging in hoeverre er sprake is van samenwerking met publieke en private, lokale, regionale en nationale partners.

5. Afweging van de toegevoegde waarde of impact van de activiteit ten opzichte van de provinciale inzet (capaciteit, tijd en geld).

Figuur: Afwegingskader

3.4 Monitoring

Via de provinciale P&C-cyclus wordt gerapporteerd over de uitvoering van de Internationale Agenda.

We dragen tevens zorg voor actieve monitoring van Europese en internationale (beleids-) ontwikkelingen. Daarvoor maken we gebruik van

de dienstverlening van Europa Decentraal, het Huis van de Nederlandse provincies en het SNN.

Indien noodzakelijk kunnen ook onderzoek of stage opdrachten worden ingezet om meer inzicht te krijgen in de ontwikkeling van onze provincie in internationaal verband.

provincie
 groningen

Bijlage 1 Terugblik 2020-2023

2020 – 2023: Opereren in een dynamische context

Het dynamische karakter van de internationale context hebben we in de periode 2020 – 2023 direct mogen ervaren. De coronapandemie die sinds 2020 woedde stelde ons allen voor uitdagingen. Voor ons internationale werk heeft dit betekend dat bijeenkomsten en evenementen niet door konden gaan. Anderzijds heeft de introductie van digitaal werken ervoor gezorgd dat wij met internationale partners eenvoudiger contact hebben kunnen leggen. Dit heeft een versterkende werking gehad op onze netwerken waar we nu nog steeds voordeel van hebben. Bovendien heeft het ons geholpen onze ecologische voetafdruk te verkleinen, omdat we het aantal vliegbewegingen hebben kunnen beperken.

De oorlog in Oekraïne sinds 24 februari 2022 heeft vervolgens wereldwijd het besef versterkt dat we onze onderlinge afhankelijkheid goed tegen het licht moeten houden. Dit is voor de provincie een belangrijke impuls geweest om nog sterker in te zetten op de transitie van fossiele naar duurzame energie. De noordelijke samenwerkingsrelatie met de Oblast Leningrad

die sinds 2009 was opgestart is in 2022 als gevolg van de Russische inval in Oekraïne bewust door de provincie beëindigd.

Bovendien zien we dat de maatschappelijke uitdagingen waarmee we in toenemende mate geconfronteerd worden, steeds meer een grensoverstijgend karakter kennen. Dit maakt dat het belangrijk blijft om op bepaalde thema's kennis te delen en uit te wisselen met andere regio's om samen sterker te worden en de uitdagingen aan te kunnen.

Succesvol in het aantrekken van fondsen

In het beleidsprogramma 2020-2023 schreven we: "We gaan ervan uit dat vanaf 2021 weer Europese programma's van start gaan voor regionaal beleid (EFRO, INTERREG, NSP, GLB en ESF) en zorgen ervoor dat we goed zijn voorgesorteerd voor deze programma's". We kunnen terugblikkend vaststellen dat we goed gebruik hebben gemaakt van de programma's. Groningen is de provincie in Nederland die per inwoner de meeste Europese subsidie krijgt.

In het bijzonder vermelden we hier dat we als Noord-Nederland vanuit het Just Transition

Fund 330 miljoen euro hebben ontvangen en zijn we een Just Transition Regio. We hebben tot 2027 om deze middelen in te zetten om de economische en sociale gevolgen van de klimaattransitie op te vangen en te werken aan een groene economie die bijdraagt aan de brede welvaart, met nieuwe werkgelegenheid. Het JTF sluit goed aan bij onze inzet op transities.

Ook hebben we in de afgelopen periode goed gebruik gemaakt van de Interreg-fondsen. In 2021 zijn twee nieuwe Interreg-projecten gestart: BUFFER+ over de rol van veengebieden bij droogte en hevige regenval (waarbij de provincie optreedt als leadpartner), en InnoWaTr gericht op duurzaam binnenlands watertransport (Groningen betreft in dit project het Aduarderdiep en Reitdiep).

Positie in internationale netwerken versterkt

Een belangrijk resultaat van de periode 2020 – 2023 is het aantal internationale netwerken dat stevig staat. Deze netwerken dragen nadrukkelijk bij aan onze inzet op het behalen van onze provinciale inhoudelijke doelstellingen. Het gaat om de volgende netwerken:

- Het netwerk met de Noordzeecommissie verder uitgebouwd, bijvoorbeeld met deelname aan de Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR)
- De netwerken op ambtelijk en bestuurlijk niveau binnen de noordelijke grensregio, dus tussen de provincie Groningen als onderdeel van Noord-Nederland én de deelstaat Nedersaksen. De rol van de commissaris van de Koning (CdK) als coördinerend Rijksheer en daarmee spreekbuis namens en aanspreekpunt voor de vier noordoostelijke provincies, draagt hieraan bij
- Het netwerk tussen de politieke lagen, te weten de Provinciale Statenleden en de Landtag uit Nedersaksen
- Verschillende Europese netwerken, zoals het European Regional Research and Innovation Network (ERRIN), het European

Chemical Regions Network (ECRN), European LEADER association for Rural Development (ELARD) en het Hydrogen Valleys Partnership

- Het netwerk met de ambassadeurs in de Scandinavische landen

Energie en klimaat: behaalde resultaten periode 2020 – 2023

Provinciale Staten stelden in 2020 de Groningse Klimaatagenda 2030 vast. Deze bevat de doelstellingen voor de Groningse bijdrage aan het nationale Klimaatakkoord (inmiddels verankerd in de Klimaatwet). De Klimaatagenda schetst onze brede inzet op klimaatmitigatie, inclusief energietransitie (elektriciteit, gebouwde omgeving, industrie en mobiliteit) om te komen naar 55% CO2 reductie in 2030 ten opzichte van 1990.

In 2017 is met Nedersaksen een intentieovereenkomst getekend om de grensregio tot een 'regionale Energie-Unie' uit te bouwen. Noord-Nederland en Noordwest-Duitsland hebben vergelijkbare kenmerken en kennen vergelijkbare uitdagingen als het gaat om de energietransitie: de ligging aan de Noordzee en offshore wind-potentie, aanwezigheid van zeehavens en grote industrieclusters, bestaande infrastructuur (voor gas- en elektriciteitstransmissie en –distributie) en opslagmogelijkheden, bijvoorbeeld voor waterstof (zoutcavernes). Tegelijkertijd is vooral in het grensgebied vaak afstemming met Duitsland nodig om projecten verder te helpen (bijvoorbeeld in het Meppener traktaatgebied, de Wadden en het Eems-Dollard-verdragsgebied PAWOZ).

Er is gebleken dat de samenwerking met Duitsland makkelijker verloopt als er vanuit de inhoud wordt gewerkt aan een concreet aandachtspunt of project. Er is een grensoverstijgende Energietafel opgericht welke ontwikkelingen bespreekt op het gebied

van waterstof, hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en netcongestie in de noordelijke grensregio en koppelkansen creëert.

Wij hebben diverse (energie)stakeholders in de grensregio samengebracht en trekken ook steeds meer samen op richting Brussel. De afgelopen jaren hebben we concrete stappen kunnen zetten. Zo zijn er afspraken gemaakt over energieprojecten in het directe grensgebied (zoals het Meppener traktaatgebied), gezamenlijke conferenties georganiseerd (zoals de Hydrogen Cross Border Conference), en werken we ook in Brussel steeds nauwer samen (bijvoorbeeld via het S3 Hydrogen Valleys Partnership).

Verder hebben we invloed gehad op Europese wet- en regelgeving, bijvoorbeeld het Renewable Energy Directive. Via onder andere SNN hebben we gelobbyd en blijven we lobbyen om emissievrije waterstof een zo goed mogelijke plek te laten krijgen in toekomstig Europees beleid en in de Europese subsidieprogramma's.

In 2021 hebben we voor wat betreft het thema klimaatadaptatie een klimaatadaptatieweek georganiseerd. We hebben daarnaast een GCA-netwerk (Global Centre on Adaptation) opgebouwd. Met dit GCA-netwerk hebben we een Plan Klimaatadaptatie opgesteld om kennis op dit gebied verder te vermarkten.

In 2022 heeft de provincie een Intentieverklaring Waterstof ondertekend. Hierbij gaat het in essentie om het ondersteunen van particuliere initiatieven om tot een 'cross-border hydrogen valley' te komen. Uiteindelijk is het verbinden van infrastructuur in Nederland ('hydrogen backbone') en in Duitsland ('Wasserstoffkernnetz') een belangrijke voorwaarde voor de ontwikkeling van een Europese waterstofmarkt. Deze 'letter of intent' is ook meegestuurd bij de Europese aanvraag voor een 'crossborder hydrogen valley'. Ondanks de goede samenwerking en goede intentie is deze

aanvraag helaas niet gehonoreerd. Wel is er de afspraak gemaakt te verkennen of we vanuit

de noordelijke grensregio een bijdrage kunnen leveren aan de doelen uit de Esbjerg Declaration.

We hebben de provincie bij alle internationale evenementen goed gepositioneerd als waterstofregio en het belang van de Noordzee als energie hub aangekaart.

In 2022 hebben we samen met de Gemeente Groningen twee innovatiemissies georganiseerd, naar Zweden en Finland en Denemarken en Noorwegen, voor kennisinstellingen, bedrijven en bestuurders en medewerkers van de gemeente en provincie. Hiermee is de positie van de provincie Groningen als koploper op het gebied van duurzame energie versterkt. Er heeft dan ook een aantal inkomende missies plaatsgevonden op de thema's 'Wind op Zee' en 'waterstof'. Om onszelf te positioneren als de energie- en mobiliteitsregio tijdens deze missies hebben we, samen met de gemeente Groningen, een film laten maken. Deze film is onderdeel van onze internationale presentaties. In 2023 heeft de provincie samen met de gemeente Groningen een innovatiemissie naar Noordwest-Duitsland georganiseerd.

Ook is in 2023 bekend geworden dat een Noord-Nederlands windpark de voorkeurslocatie is voor een demonstratieproject van 500 megawatt waterstofproductie. Dit is een eerste stap richting de realisatie van de geambieerde positie als energie hub in de Noordzeeregio.

Mobiliteit en infrastructuur: behaalde resultaten 2020 – 2023

Tussen 2020 en 2023 heeft de provincie Groningen zich actief ingezet binnen de Transport Working Group van de Noordzeecommissie en de CPMR Transportwerkgroep, met als resultaat dat de Lelylijn is opgenomen in het TEN-T netwerk. Dit is een cruciale stap voor de verdere ontwikkeling

van grensoverstijgende spoorverbindingen in Noord-Nederland en richting Duitsland.

De opname in TEN-T betekent niet alleen erkenning op Europees niveau, maar opent ook de deur naar financiering en samenwerking voor de realisatie van deze strategische spoorlijn. De Lelylijn zal de reistijd tussen Noord-Nederland en de Randstad aanzienlijk verkorten en draagt bij aan een betere internationale aansluiting met Duitsland en Scandinavië. Daarnaast versterkt deze ontwikkeling de duurzame mobiliteit in de regio en stimuleert de economische groei door betere bereikbaarheid voor bedrijven en arbeidsmarkten. De actieve lobby-inzet binnen Europese netwerken heeft hiermee een directe impact op de infrastructuur en internationale verbindingen van Groningen en de bredere Noordelijke regio.

We hebben geïnvesteerd in mobiliteit en bereikbaarheid, waarbij we duurzame vervoerssystemen hebben gestimuleerd en grensoverstijgende verbindingen hebben verbeterd. Inspanningen in deze periode hebben ertoe geleid dat in 2024 het eerste European Hyperloop testcentrum geopend werd. De uitvoering van de eerste bouwstap van de Wunderline loopt nog steeds volgens schema en eind 2024 werd de Wunderline samen met de Friesenbrücke in gebruik genomen. Daarmee is een belangrijke eerste stap gezet in de reistijdverkortung en de daarbij behorende bijdrage aan de sociaaleconomische versterking van de grensregio. Samen met de gemeenten langs de lijn wordt gewerkt aan de verbetering van de ketenmobiliteit langs de stations van de Wunderline.

Het netwerk rondom Wunderline heeft geleid tot andere kansen (bijvoorbeeld 'Workshop aanleg wegen'). Dit netwerk wordt ook benut om inspiratie over infrastructurele thema's te delen. Daarnaast is, in nauwe afstemming met de andere drie noordoostelijke provincies en

een aantal gemeenten de thematafel E-ticketing georganiseerd.

Het grensoverstijgende netwerk dat met het project Wunderline is opgezet, getuigt van het enthousiasme vanuit Duitsland.

Landbouw en natuur: behaalde resultaten 2020 - 2023

Het onderwerp landbouw heeft de afgelopen jaren vaak het nieuws gehaald. De provincie heeft het initiatief genomen tot Regiodeal op het gebied van natuurinclusieve Landbouw. Daarnaast heeft er intensievere samenwerking met Noord-Duitsland op het gebied van landbouw plaatsgevonden. Er zijn verkennende gesprekken geweest in EDR-verband. Tot concrete resultaten heeft het nog niet geleid. De focus betreffende dit thema ligt op regionaal en nationaal niveau en in combinatie met te weinig capaciteit is er internationaal nog veel potentie om dit thema verder te brengen.

Regionale economie: behaalde resultaten 2020 – 2023

Op het gebied van economie en arbeidsmarkt werkt de provincie Groningen veel samen met andere partners. Zo hebben we deelgenomen in het RIGHT project samen met Hanze en partners rondom de Noordzee en dat heeft ons kennis en ervaring opgeleverd rondom het thema human capital. Dit project is inmiddels afgelopen en er wordt momenteel gewerkt aan een vervolgproject. De innovatiemissies naar de vier Scandinavische landen heeft een internationaal netwerk rondom bedrijven en onderwijsinstellingen opgeleverd die op hun beurt samenwerkingen hebben opgezet en elkaar inspireren. Op deze manier wordt het thema human capital verder gebracht in de eigen regio's. Daarnaast is het Europese Just Transition Fund (330 miljoen euro) binnengehaald om de arbeidsmarkt toekomstbestendig te maken gelet op de gevolgen van de energietransitie voor de regionale arbeidsmarkt.

Bijlage 2 Showcases

Onderstaande tekst geeft een overzicht van enkele strategische projecten en initiatieven in Groningen op verschillende thema's. Deze voorbeelden illustreren hoe de regio zich inzet op energie en klimaat, mobiliteit, landbouw en natuur.

Energie en Klimaat: Clean Energy Hubs

De Clean Energy Hubs in Groningen zijn een belangrijke showcase van de strategische ambities van de provincie om koploper te worden in de energietransitie. Deze hubs combineren innovatieve technologieën en duurzame energieopwekking met een robuuste infrastructuur. Zo produceren en distribueren ze groene waterstof, wind- en zonne-energie. Strategische locaties zoals de Eemshaven en het chemiecluster Delfzijl spelen een sleutelrol in de ontwikkeling van deze hubs, waarbij groene waterstof een centrale plaats inneemt. Groningen zet hiermee niet alleen in op het behalen van klimaatdoelen, maar ook op economische versterking door bedrijven en kennisinstellingen aan te trekken die vooroplopen in duurzame innovatie.

Voor bedrijven in Groningen bieden de Clean Energy Hubs unieke kansen. Ze hebben toegang tot een schaalbaar en geïntegreerd netwerk van duurzame energiebronnen, wat hen helpt om hun bedrijfsprocessen te verduurzamen en hun concurrentiepositie te versterken. Vooral voor de chemische industrie, logistieke sector en energie-intensieve productiebedrijven vormen de hubs een waardevolle bron van hernieuwbare energie en groene grondstoffen. De hubs fungeren daarnaast als een magneet voor innovatieve start-ups en internationale investeerders, die willen profiteren van het sterke ecosysteem rondom duurzame energie in de regio.

De inwoners van Groningen profiteren eveneens van deze ontwikkeling, doordat de Clean Energy Hubs bijdragen aan het creëren van werkgelegenheid en nieuwe economische kansen. Daarnaast dragen de hubs bij aan het terugdringen van energiearmoede door betaalbare en duurzame energie-oplossingen dichterbij te brengen. De investeringen in infrastructuur, zoals waterstofleidingen en elektriciteitsnetwerken, versterken niet alleen de regio als economische speler, maar maken

ook de leefomgeving gezonder en duurzamer voor huidige en toekomstige generaties. Deze combinatie van economische groei, sociale inclusie en duurzaamheid onderstreept de rol van Groningen als een toonaangevend voorbeeld voor andere regio's in Europa.

Mobiliteit en Infrastructuur: Hive.Mobility

Hive.Mobility is een samenwerkingsplatform in Noord-Nederland waar overheden, kennisinstellingen, bedrijven en studenten gezamenlijk werken aan innovatieve oplossingen voor slimme en duurzame mobiliteit. Het initiatief richt zich op thema's zoals autonoom vervoer, waterstofmobiliteit, slimme stadslogistiek en open mobiliteitsnetwerken.

De provincie Groningen is een van de kernpartners binnen Hive.Mobility en speelt een actieve rol in zowel de strategische koers als de uitvoering van projecten. De provincie investeert samen met andere partners, waaronder Qbuzz en het OV-bureau Groningen Drenthe, in concrete mobiliteitsoplossingen die bijdragen aan verduurzaming en innovatie.

Enkele belangrijke mijlpalen en projecten zijn:

- Vijf fieldlabs voor autonoom vervoer: testlocaties voor zelfrijdend vervoer over weg, water, spoor, lucht en buis – uniek in Europa. Met onder andere autonoom rijden op het busdepot in Groningen, autonoom varen op de Waddenzee, op afstand rangeren van een trein
- Hive.Mobility Center: een fysieke plek waar professionals, studenten en inwoners samenkomen om kennis te delen en mobiliteitsoplossingen te ontwikkelen. Dit is in ontwikkeling
- Human Capital Agenda Smart Mobility: hoe zorgen we voor voldoende kennis op het gebied van Smart Mobility
- Regionale Aanpak Laadinfrastructuur Noord: Nederland schakelt over op

duurzaam vervoer. In 2050 moet al het vervoer emissieloos zijn. Door de huidige problematiek met netcongestie is het een enorme opgave om aan de laadbehoefte te voldoen. Hoe sluit de ontwikkeling van laadinfrastructuur zo goed mogelijk aan bij de vraag

Landbouw en Natuur: Fascinating

In Groningen werken we aan duurzame landbouw: een circulair systeem dat duurzaamheid, natuur, gezonde voeding en een verdienmodel voor de boeren met elkaar in balans brengt. Voor de toekomst van Nederland en de rest van Europa. De boerderij van de toekomst draait om een gezonde bodem, hoogwaardige, voedingsrijke gewassen, een duurzaam en circulair landbouwsysteem én een goed verdienmodel voor boeren.

Fascinating staat voor Food Agro Sustainable Circular Nature Technology in Groningen. Fascinating is een open test- en innovatieprogramma dat boeren, bedrijven, kennisinstellingen en de gemeenschap met elkaar verbindt. Ons doel is een circulair landbouwsysteem met een goed verdienmodel voor de boer. Daarbij staan een vitale bodem waar gevarieerde flora en fauna leven en waar gewassen groeien met een hoge nutritionele waarde, een gesloten stikstofsysteem en geen CO₂-uitstoot centraal. Fascinating omvat de hele keten. Dat begint bij een vitale bodem en eindigt op het bord van de consument. Hoogwaardige voedingsstoffen zijn de sleutel om de landbouw duurzaam te maken.

Om dit allemaal waar te maken, werkt Fascinating aan vier opgaven:

- Gezonde en gebalanceerde voeding
- Duurzame productie van nutritionele gewassen
- Energie-efficiënte en duurzame verwerking
- Benutting van reststromen

Groningen heeft een unieke combinatie van ingrediënten waarmee de transitie naar een circulaire landbouw kan worden gemaakt:

- De beschikbare landbouwgrond
- Een goede industriële infrastructuur voor de verwerking van biomassa
- De beschikbaarheid van duurzame energie
- Hooggeplaatste kennisinstellingen
- -Een sterk ontwikkelde chemische industrie

Klimaatadaptatie: Klimaatmissiestad Groningen en regio

De stad Groningen is geselecteerd als een van de honderd Europese steden die deelnemen aan de EU Klimaatmissie. Deze missie heeft als doel om tegen 2030 honderd steden klimaatneutraal te maken, waarmee ze als voorbeeld kunnen dienen voor andere stedelijke gebieden. De Europese Commissie ondersteunt deze steden met

financiering, advies en netwerkmogelijkheden om innovatieve oplossingen te ontwikkelen en te implementeren die bijdragen aan klimaatneutraliteit.

Voor de regio Groningen betekent deelname aan deze missie een versnelling van bestaande klimaatinitiatieven en de mogelijkheid om nieuwe projecten te starten op het gebied van duurzame energie, mobiliteit en infrastructuur. De provincie Groningen werkt actief aan klimaatadaptatie en heeft strategieën ontwikkeld om de gevolgen van klimaatverandering gezamenlijk aan te pakken. Door deel te nemen aan de EU Klimaatmissie kan de regio profiteren van Europese kennis en middelen, wat bijdraagt aan het realiseren van een klimaatbestendige en duurzame leefomgeving voor haar inwoners.

Bijlage 3 Platforms, netwerken, arena's en fondsen

In deze bijlage worden diverse termen en thema's behandeld die in de Internationale Agenda aan bod zijn gekomen. Deze zijn als volgt geordend:

1. Brussel/Europese Unie
2. Duitsland
3. Noordzeeregio
4. EU-fondsen
5. Overzicht bestuurlijke deelname netwerken

1. Brussel/Europese Unie

De Europese Unie (EU), als vierde bestuurslaag, speelt een cruciale rol voor de provincie Groningen, zowel als beleidsvormer als financier. De EU stelt Groningen in staat om lokaal impact te maken met internationale steun, en tegelijkertijd bij te dragen aan de bredere Europese doelstellingen op het gebied van klimaat, energie en sociale cohesie. Dit maakt Brussel onmisbaar als strategisch centrum voor de belangen en ambities van de provincie.

Veel van de uitdagingen en ambities waar Groningen voor staat, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en grensoverstijgende samenwerking, worden mede beïnvloed door Europees beleid en regelgeving. De EU

biedt daarnaast toegang tot strategische samenwerkingsplatforms en financiële middelen via programma's zoals Horizon Europe, Interreg, en het Just Transition Fund. Dit maakt Brussel een essentiële partner in het realiseren van provinciale doelen en het versterken van de regionale economie.

Voor Groningen is de aanwezigheid in Brussel via het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) van groot belang. Via dit platform behartigt de provincie haar belangen, bijvoorbeeld door zich in te zetten voor gunstige voorwaarden voor waterstofprojecten en investeringen in grensoverstijgende infrastructuur. Ook speelt Brussel een verbindende rol bij het oplossen van regionale vraagstukken die niet binnen landsgrenzen te vatten zijn, zoals stikstofproblematiek en netcongestie. De provincie profiteert daarnaast van nauwe banden met Nederlandse Europarlementariërs, wat directe invloed biedt op beleidsvorming en wetgeving die van invloed is op Groningen.

Brussel is echter meer dan een beleidscentrum; het is ook een plek waar Groningen haar regionale identiteit internationaal kan profileren. Door deelname aan Europese netwerken, zoals

de North Sea Commission, en projecten binnen het Interreg-programma, positioneert Groningen zich als koploper in innovatie en duurzaamheid. Bovendien faciliteert de EU- samenwerking met andere regio's die voor vergelijkbare uitdagingen staan, zoals transitie naar een circulaire economie of duurzame mobiliteit.

Huis van de Nederlandse Provincies

Het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) is een samenwerkingsverband van de twaalf Nederlandse provincies, gevestigd in Brussel. Het HNP fungeert als een gezamenlijk kantoor waar provincies samenwerken om hun belangen te behartigen bij de Europese instellingen, zoals de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie.

Het HNP is een belangrijk kanaal voor provincies om invloed uit te oefenen op Europese wet- en regelgeving en om op de hoogte te blijven van Europese ontwikkelingen die relevant zijn voor regionale vraagstukken. Dit vindt plaats via belangenbehartiging, coördinatie van en samenwerking tussen provincies om gezamenlijke standpunten te formuleren en deze als één stem in te brengen bij de Europese instellingen.

Ook zet het HNP in op netwerken door provincies in contact te brengen met Europese beleidsmakers, andere regio's en belanghebbenden om samenwerking en kennisdeling te bevorderen. Het kantoor voorziet provincies van relevante informatie over Europese fondsen, wetgeving en subsidies, zoals het Just Transition Fund (JTF) en EFRO.

Voor provincies zoals de provincie Groningen is het HNP van grote waarde omdat het helpt lokale en regionale prioriteiten onder de aandacht te brengen in Brussel. Denk aan thema's zoals grensoverstijgende infrastructuur (bijvoorbeeld de Wunderline), de energietransitie (groene waterstof en offshore windenergie) en klimaatadaptatie (zoals kustbescherming).

Door via het HNP samen te werken, vergroten provincies hun invloed en effectiviteit bij het vormgeven van Europese wetgeving en het verkrijgen van toegang tot Europese fondsen.

Comité van de Regio's

Het Comité van de Regio's (CvdR) is het officiële adviesorgaan van de EU voor lokale en regionale overheden. Het Comité zorgt ervoor dat de stem van regio's wordt meegenomen in Europese besluitvorming en vertegenwoordigt lokale en regionale overheden in de Europese Unie. Het verleent advies over nieuwe wetten die invloed hebben op regio's en steden. De provincie Groningen is actief lid van het CvdR en werkt daarin samen met andere provincies en Nederlandse vertegenwoordigers. Zo brengt Groningen haar prioriteiten onder de aandacht in Brussel. Dit versterkt de invloed van de provincie op Europees beleid dat regionaal effect heeft.

Onze Europese inzet richt zich op signalering van relevante Europese beleidsontwikkelingen, signalering van kansen voor Europese subsidies en daadwerkelijke beleidsbeïnvloeding.

BNC-procedure

BNC-fiches staat voor Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen. Dit zijn documenten waarmee de Nederlandse overheid nieuwe Europese wetsvoorstellen beoordeelt en haar standpunt formuleert. Zo kan Nederland op tijd reageren en laten weten wat het wel of niet steunt. Deze fiches helpen om de Nederlandse invloed op Europees beleid goed te regelen. Een BNC-fiche geeft een samenvatting van het Europese voorstel, inclusief de doelstellingen en een inschatting van de mogelijke gevolgen voor Nederland, de EU. Dit gebeurt op juridisch, financieel en beleidsmatig vlak, inclusief effecten voor decentrale overheden.

Circular Cities and Regions Initiative (CCRI)

Een Europees initiatief dat steden en regio's ondersteunt bij de transitie naar een circulaire economie. Het initiatief biedt een platform voor

kennisdeling, samenwerking en het ontwikkelen van concrete projecten die gericht zijn op het bevorderen van circulaire economische modellen in stedelijke en regionale omgevingen. Het doel is om duurzame en circulaire oplossingen te bevorderen op het gebied van stadsplanning, afvalbeheer, energieverbruik, waterbeheer en de circulaire benutting van materialen.

CCRI faciliteert de uitwisseling van beste werkwijzen tussen verschillende steden en regio's, het ontwikkelen van innovatief beleid en strategieën, en het bevorderen van de implementatie van circulaire projecten die zowel ecologische als economische voordelen opleveren. Het netwerk omvat een breed scala aan belanghebbenden - waaronder overheden, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties - en biedt steun aan lokale en regionale overheden in hun beleid en projecten gericht op duurzaamheid en circulariteit.

ERRIN

Het European Regions Research and Innovation Network (ERRIN) is een in Brussel gevestigd platform dat ongeveer 120 regionale organisaties uit meer dan 20 Europese landen samenbrengt. Voor de provincie Groningen is het ERRIN-netwerk een belangrijk netwerk. Sinds de oprichting in 2001 ondersteunt ERRIN zijn leden bij het versterken van hun regionale en lokale onderzoeks- en innovatiecapaciteiten en het verder ontwikkelen van hun R&I-ecosystemen. Het netwerk onderhoudt langdurige relaties met EU-instellingen en andere organisaties, om de regionale en lokale dimensie in het EU-beleid en -programma's voor onderzoek en innovatie te versterken.

ECRN

Het European Chemical Regions Network (ECRN) is een internationaal non-profit netwerk dat Europese regio's verenigt waar de chemische industrie een cruciale rol speelt in economische ontwikkeling, groei en werkgelegenheid. Het

netwerk bevordert Interregionale samenwerking, beleidsontwikkeling en draagt bij aan Europese projecten die gericht zijn op duurzame praktijken binnen de chemische industrie.

De provincie Groningen is actief betrokken bij ECRN en heeft in het verleden samengewerkt met het netwerk. Zo organiseerden de provincie Groningen, Chemport Europe en ECRN gezamenlijk het online evenement "Saccharide Agenda: the Future of the Biobased Chemical Industry" eind januari 2021, onder de paraplu van de EU Industry Week 2021. Deze betrokkenheid onderstreept het belang dat de provincie hecht aan samenwerking binnen de Europese chemische sector en aan het bevorderen van een bio-based chemische industrie.

Ten-T: North Sea Baltic Corridor en Connecting Europe Facility

Trans-Europese Netwerken zijn infrastructurele netwerken op het gebied van vervoers-, telecommunicatie- en energie-infrastructuur die de hele Europese Unie beslaan, en waarvoor de EU-subsidie geeft. Het TEN-T netwerk is een onderling verbonden infrastructuur voor lucht, weg, spoor, openbaar vervoer en scheepvaart in Europa. Dit wetgevingskader is voor Groningen van groot belang.

Eind december 2023 kwamen het Europees Parlement en de Europese lidstaten in de Raad van de EU al tot een voorlopig akkoord. Eén van de belangrijkste wijzigingen die met deze herziening wordt doorgevoerd, is het opdelen van het TEN-T netwerk in drie (in plaats van twee) termijnen: in 2030 moet het basiskernnetwerk worden voltooid, in 2040 wordt een tussenstap ingebouwd met de realisatie van het uitgebreide kernnetwerk en in 2050 dient het volledige, uitgebreide netwerk gerealiseerd te zijn. De tussenstap is nieuw in de herziening, waardoor bepaalde hogesnelheidslijnen die hierin zijn opgenomen – zoals de Lelylijn – eerder klaar dienen te zijn en voor (meer) subsidie in aanmerking komen. De nieuwe Nederlandse

regering zal daarnaast voldoende middelen moeten reserveren voor de cofinanciering van de aanleg van de Lelylijn.

Ook de grensoverstijgende spoorverbinding Wunderline is naast de aanleg van de Lelylijn voor de provincie Groningen van groot belang. De North Sea Baltic Corridor is één van de negen kernnetwerkcorridors binnen het Trans-European Transport Network (TEN-T), een initiatief van de Europese Unie om een geïntegreerd, efficiënt en duurzaam transportnetwerk te creëren. Deze corridor verbindt de havens van de Noordzee, zoals die in Nederland, België en Duitsland, met de Baltische Zeehavens in Polen, Litouwen, Letland en Estland. Het omvat zowel spoorwegen, binnenwateren, wegen, zeehavens als luchthavens en speelt een sleutelrol in het verbeteren van de connectiviteit tussen West- en Oost-Europa.

De provincie Groningen kan vanuit haar strategische positionering als logistiek knooppunt profiteren van de North Sea Baltic Corridor door haar geografische ligging als toegangspoort tussen Scandinavië, Duitsland en andere Europese markten. De havens van Eemshaven en Delfzijl kunnen een sleutelrol spelen in het transport van goederen en duurzame energie, zoals groene waterstof, en zich positioneren als belangrijke schakels in de logistieke keten van Noord-Europa.

De corridor biedt financieringsmogelijkheden via het Connecting Europe Facility (CEF) om grensoverstijgende infrastructuurprojecten te ontwikkelen. Voor Groningen betekent dit kansen om transportverbindingen met Duitsland (zoals de Wunderline) te verbeteren en een directe aansluiting te creëren met andere Europese transportcorridors. De North Sea Baltic Corridor richt zich op duurzame transportoplossingen, zoals geëlektrificeerde spoorwegen en multimodale transportmogelijkheden. Voor Groningen biedt dit mogelijkheden om haar

logistieke sector te verduurzamen, inclusief innovaties in slimme mobiliteit en groene brandstoffen. Dit sluit aan bij de ambities van de provincie om een groene en innovatieve regio te zijn. Door deel uit te maken van deze corridor kan Groningen profiteren van een toename in handel, investeringen en werkgelegenheid. De integratie in het Europese netwerk maakt de regio aantrekkelijker voor bedrijven en versterkt het vestigingsklimaat.

EU missies

De EU-missies zijn een innovatief instrument van de Europese Commissie om grote maatschappelijke uitdagingen aan te pakken. Ze brengen beleid, financiering en samenwerking samen om tegen 2030 concrete resultaten te boeken op vijf cruciale thema's:

Klimaatadaptatie: Europese regio's en gemeenschappen weerbaar maken tegen klimaatverandering.

Klimaatneutrale en slimme steden: honderd Europese steden ondersteunen om tegen 2030 klimaatneutraal en digitaal voorop te lopen.

Bodemgezondheid en voedsel: het herstellen van bodems voor een duurzamer landbouw- en voedselsysteem.

Kankerbestrijding: betere preventie, behandeling en levenskwaliteit voor kankerpatiënten.

Herstel van oceanen, zeeën en wateren: bescherming en duurzaam beheer van mariene en zoetwaterecosystemen.

Deze missies combineren wetenschap, innovatie en praktijk en worden gefinancierd via Horizon Europe en andere EU-programma's. Regio's en steden, zoals de gemeente Groningen, werken actief mee aan de implementatie, bijvoorbeeld via projecten op het gebied van klimaatadaptatie, stadsontwikkeling en waterbeheer. De

EU-missies bieden kansen voor samenwerking, kennisuitwisseling en Europese financiering. Deelname helpt regio's en gemeenten om duurzame en innovatieve oplossingen te versnellen en impact te maken op zowel lokaal als Europees niveau.

S3 Hydrogen Valleys Partnership

Dit partnerschap is het belangrijkste Brusselse netwerk voor onze waterstofactiviteiten. Groningen is medeoprichter, bestuurslid via het SNN, en actief betrokken bij de strategische koers. Het platform wordt gebruikt voor lobby richting Europese instellingen en voor kennisuitwisseling met andere regio's. Het doel is versnelling van de uitrol van geïntegreerde waterstofecosystemen binnen het kader van de Europese Smart Specialisation Strategy.

Hydrogen Europe

Hydrogen Europe is de toonaangevende Europese vereniging die zich inzet om waterstoftechnologieën tot dagelijkse realiteit in Europa te maken. Met meer dan 490 leden – variërend van bedrijven en nationale brancheorganisaties tot Europese regio's – positioneert Hydrogen Europe waterstof als dé sleutel tot een emissievrije samenleving. De organisatie heeft als visie om wereldwijde klimaatneutraliteit te versnellen door de Europese waterstofindustrie te versterken. Daarbij is Hydrogen Europe de industriële kernpartner van het Clean Hydrogen Partnership, het belangrijkste publiek-private partnerschap voor waterstof op EU-niveau.

Binnen Hydrogen Europe is er een speciale Regional Pillar voor regio's zoals onze Provincie, die als regionale politieke en juridische entiteit deelnemen. Deze pijler richt zich op belangenbehartiging en samenwerking rond onder meer herzieningen van de Europese Renewable Energy Directive (RED), de inzet van offshore wind voor waterstofproductie, netaansluiting, en technologische en infrastructurele uitdagingen. Ook worden

financieringsmogelijkheden voor regio's in kaart gebracht, best practices gedeeld, en matchmaking en consortiumvorming gefaciliteerd. Daarnaast draagt de pijler bij aan projectontwikkeling, voorstelvoorbereiding en beïnvloeding van Europese subsidieprogramma's en oproepen.

2. Duitsland

Duitsland en met name de aangrenzende deelstaat Nedersaksen is voor de provincie Groningen van groot belang door de geografische nabijheid, de gedeelde economische en infrastructurele belangen en vergelijkbare uitdagingen zoals bijvoorbeeld personeelskrapte of natuurbeheer. Duitsland biedt een belangrijke afzetmarkt voor Groningse ondernemers en is nu al goed voor 3,5 miljard Euro exportwaarde oftewel 30% van alle Groningse export. Een bijzonderheid van ons grensgebied is dat het exacte grensverloop (in de Eems-Dollard) niet eenduidig en afsluitend vastgelegd is, wat samenwerking niet alleen wenselijk, maar noodzakelijk maakt.

GROS

In Noordoost-Nederland stemmen we onze inzet richting Duitsland af in de zogenoemde GROS-samenwerkingsstructuur, waarbij "GROS" staat voor "grensoverstijgende samenwerking". Wij werken vanuit het principe dat Nederland zich in deze opstelt als één partner – belangen van regio en Rijk worden van tevoren afgestemd. De Samenwerkingsagenda Nederland-Nedersaksen biedt het kader voor de grensoverstijgende samenwerking van de gehele regio Noordoost-Nederland met de aangrenzende deelstaat. Begin 2025 is besloten om deze agenda gezamenlijk en met oog op de toekomst te herzien.

Bilaterale samenwerkingspartners

Naast de samenwerking met de deelstaatregering in Nedersaksen is het cruciaal dat de provincie haar contacten op alle

niveaus op orde heeft: van de grensgemeenten, Landkreise (districten) tot de contacten op Bondsniveau die belangrijk kunnen zijn voor specifieke belangen welke de bevoegdheden van de deelstaten overstijgen. Op lokaal niveau zijn voor ons met name de twee aangrenzende Landkreise Emsland en Leer logische gesprekspartners. De stad Emden als zogenoemde kreisfreie Stadt is ook relevant gezien haar ligging aan de Dollard. Bovendien zijn de contacten met (economische) samenwerkingsverbanden en publiekrechtelijke lichamen zoals de Eems-Dollard-Regio (EDR), IHK Ostfriesland-Papenburg, Duits-Nederlandse Handelskamer (DNHK) en Ems-Achse belangrijk. Groningen draagt onder andere (financieel) bij aan het GrensInfoPunt (GIP) EDR. De GIP's bieden een laagdrempelige manier voor bewoners en bedrijven uit het grensgebied om antwoorden te krijgen op vragen over ondernemen, studeren, werken en wonen in het buurland.

Nederlands-Duitse Commissie voor Ruimtelijke Ordening (NDCRO) - subcommissie noord

De Nederlands-Duitse Commissie voor Ruimtelijke Ordening (NDCRO), in 1967 opgericht, en specifiek de Subcommissie Noord waarin de provincie Groningen zitting heeft, is een belangrijk grensoverstijgend gremium voor afstemming met betrekking tot ruimtelijke vraagstukken. Denk hierbij aan vragen zoals woningbouw of (wind)energieprojecten nabij de grens, kabeltracés of bedrijventerreinen in het grensgebied. Het voorzitterschap tussen Duitsland (Amt für Regionale Landesentwicklung Weser-Ems) en Nederland (provincie Groningen) van de NDCRO Subcommissie Noord wisselt elke twee jaar. De provincie Groningen levert in 2027 en 2028 een voorzitter.

Permanente Nederlands-Duitse Grenswatercommissie - subcommissie G

De Permanente Nederlands-Duitse

Grenswatercommissie (Subcommissie G), ingesteld op basis van het Grenswaterenverdrag (1960) tussen Duitsland en Nederland, speelt een cruciale rol bij de implementatie van de Europese Kaderrichtlijn Water en Richtlijn Overstromingsrisico's in het Eems-Dollard-gebied. Hier worden ook andere (natuur) vraagstukken besproken die spelen in het gezamenlijke gebied van de Eemsmonding. Groningen heeft ambtelijk zitting in deze Commissie.

Interreg A Deutschland-Nederland (zie ook onder 2. Europese Unie/Brussel)

Via het Interreg A-programma Deutschland-Nederland wordt de grensoverstijgende samenwerking verder verdiept op terreinen zoals arbeidsmarktintegratie, onderwijs, burgerparticipatie, innovatie en verduurzaming. Deze samenwerking maakt niet alleen economische groei mogelijk, maar draagt ook bij aan sociale cohesie in de grensregio. In totaal is er een bedrag van 465 miljoen euro beschikbaar voor het Interreg VI A-programma Deutschland-Nederland in de periode 2021-2027.

3. Noordzeeregio

De Noordzee Regio is van strategisch belang voor de provincie Groningen vanwege de gedeelde geografische ligging, economische kansen, en de gezamenlijke aanpak van maatschappelijke uitdagingen zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en duurzame mobiliteit. De provincie Groningen is actief betrokken bij de CPMR North Sea Commission. Dit is één van de zes geografische commissies van de Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR) en is een samenwerkingsplatform voor regio's rond de Noordzee. De provincie Groningen is formeel lid van de CPMR North Sea Commission (NSC): voor regio Noord-Nederland is gedeputeerde Erik Jan Bennema formeel bestuurlijk

vertegenwoordiger. Bovendien is de provincie direct gelinkt aan het secretariaat van de CPMR North Sea Commission door het beschikbaar stellen van de ambtelijke secretaris positie als ondersteuner van de president van de NSC.

De North Sea Commission is als samenwerkingsplatform voor Noordzeeregio's een belangrijk platform waarin beleid en projecten worden afgestemd op grensoverstijgende thema's zoals offshore windenergie, circulaire economie en kustbescherming. Deze samenwerking biedt Groningen niet alleen een sterke positie binnen de Noordzee Regio, maar ook directe invloed op Europese beleidsvorming die relevant is voor de provincie.

De belangrijkste doelstellingen van de North Sea Commission staan in de Noordzeestrategie die loopt van 2020 tot 2030. De volgende doelstellingen worden geambieerd: het promoten en creëren van bewustzijn van de Noordzeeregio als belangrijke economische entiteit binnen Europa; een platform zijn voor het ontwikkelen en verkrijgen van financiering voor gezamenlijke ontwikkelingsinitiatieven en lobbyen voor een beter Noordzeegebied.

De Noordzee-samenwerking richt zich op 4 prioriteitsgebieden en omvat beleidsontwikkeling en politieke lobby, ontwikkeling van transnationale projecten en uitwisseling van kennis en beste praktijken, op het gebied van:

1. Een productieve en duurzame Noordzee;
2. Een klimaatneutrale Noordzeeregio;
3. Een verbonden Noordzeeregio;
4. Een slimme Noordzeeregio.

Via het Interreg Noordzeeprogramma werkt Groningen samen met landen als Duitsland, Denemarken, Zweden, Noorwegen en het VK aan innovatieve projecten die maatschappelijke uitdagingen aanpakken. Projecten op het gebied van duurzame energie en slimme

mobiliteit helpen de regio om haar ambities te verwezenlijken, zoals de integratie van offshore windenergie in het regionale netwerk en het ontwikkelen van waterstofclusters die aansluiten bij Europese en mondiale markten. De gedeelde uitdagingen in de Noordzee Regio, waaronder stijgende zeespiegels en de noodzaak tot circulaire economische processen, maken Groningen tot een natuurlijke partner binnen dit samenwerkingsverband.

Het Verenigd Koninkrijk, ondanks de Brexit, blijft een belangrijke partner in de Noordzee Regio. Groningen werkt samen met Britse regio's zoals Schotland en Noord-Engeland op het gebied van offshore wind en waterstof. Handelsmissies naar Aberdeen, een stad die bekendstaat als energiehoofdstad van het VK, hebben geleid tot nieuwe verbindingen tussen Groningse bedrijven en Britse partners in de energie- en maritieme sectoren. Deze samenwerking versterkt niet alleen de economische banden, maar biedt ook kansen voor kennisuitwisseling over duurzame technologieën en de verduurzaming van havens en scheepvaart.

Door haar betrokkenheid bij de Noordzee Regio versterkt Groningen haar positie als koploper in duurzaamheid en innovatie. De Noordzee is een gedeelde ruimte die niet alleen economische voordelen biedt, maar ook vraagt om gezamenlijke verantwoordelijkheid voor natuurbeheer en klimaatadaptatie. De strategische samenwerking binnen de North Sea Commission en Interreg-projecten stelt Groningen in staat om oplossingen te ontwikkelen die niet alleen lokaal impact hebben, maar ook bijdragen aan bredere internationale doelen zoals de EU Green Deal en de mondiale energietransitie.

CPMR/ North Sea Commission

De Conference of Peripheral Maritime Regions (Conferentie van Perifere Maritieme Regio's, hierna CPMR) brengt meer dan 150 regio's uit

24 staten uit de Europese Unie en daarbuiten samen. De CPMR vertegenwoordigt ongeveer 200 miljoen mensen en zet zich in voor een meer evenwichtige ontwikkeling van het Europese grondgebied (hierboven staat meer informatie over de CPMR).

Esbjerg-verklaring

De Esbjerg-verklaring werd in 2022 ondertekend in de Deense stad Esbjerg door de regeringsleiders van Nederland, België, Duitsland en Denemarken. Het is een gezamenlijke ambitie om van de Noordzee een groene energiecentrale voor Europa te maken.

4. EU-Fondsen

EFRO

De Europese Unie (EU) wil de economische verschillen tussen de Europese regio's kleiner maken. Dat doet de EU met het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). De nationale programma's noemt men de 'landsdelige programma's, de provincie Groningen valt onder het landsdelige programma Noord-Nederland. Het programma heeft een looptijd van zeven jaar, van 2021 tot en met 2027.

Binnen alle EFRO programma's ligt de nadruk op een 'slimmer' en een 'groener' Europa. Met het geld kunnen economische activiteiten worden uitgevoerd die gericht zijn op innovatie (slimmer) en de overgang naar een koolstofarme economie (groener). Het geld is vooral voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) bedoeld. Het Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN) verzorgt de uitvoering van dit programma, onder andere in de vorm van het openstellen van deze subsidies en het behandelen van de aanvragen van projecten.

Het EFRO-Programma maakt mogelijk dat er in Noord-Nederland 127,5 miljoen euro geïnvesteerd kan worden om de regionale economie verder te ontwikkelen. De Europese

Commissie heeft hiervan 108 miljoen euro beschikbaar gesteld. Het Rijk heeft het bedrag met 19,5 miljoen euro aangevuld. Tot 2027 gaan er meerdere subsidies open binnen het noordelijke EFRO-Programma.

In Noord-Nederland wordt binnen het EFRO subsidieprogramma gewerkt aan een open en creatief ondernemers- en innovatieklimaat, waar ruimte is voor nieuwe ontwikkelkansen en slimme ideeën die bijdragen aan een toekomstbestendige economie en arbeidsmarkt. {De vier transities uit de regionale innovatiestrategie (RIS3) zijn de basis voor deze ontwikkelingen: van een lineaire naar een circulaire economie, van zorg naar (positieve) gezondheid, van fossiele naar hernieuwbare energie en van analoog naar digitaal.

Interreg

Interreg is voor de provincie Groningen een waardevol instrument om grensoverstijgende samenwerking te versterken, economische groei te bevorderen en duurzame oplossingen te ontwikkelen voor maatschappelijke uitdagingen. Het doel van Interreg is om de samenwerking te bevorderen tussen regio's van verschillende landen, zodat ze gezamenlijk werken aan projecten die bijdragen aan de economische, sociale en ecologische ontwikkeling van de regio's. Het programma wordt gefinancierd door de Europese Unie en is onderdeel van het cohesiebeleid, dat zich richt op het verkleinen van de regionale ongelijkheden binnen de EU. Interreg ondersteunt projecten op verschillende gebieden, zoals innovatie en ondernemerschap, duurzaam milieu en klimaatverandering, vervoer en infrastructuur, onderwijs en sociale inclusie en het beheer van natuurlijke hulpbronnen.

Het programma is onderverdeeld in drie gebieden: Interreg A richt zich op grensoverstijgende samenwerking langs grensgebieden van lidstaten. Voor de provincie Groningen is Interreg A een belangrijk programma voor de grensoverstijgende

samenwerking met Duitsland. Interreg B is gericht op transnationale samenwerking, voor Groningen zijn het Interreg B Noordzee-programma en Interreg B Baltische Zee-programma het meest interessant. Interreg C tenslotte, richt zich op Interregionale samenwerking binnen de EU, waarbij regio's uit verschillende landen samenwerken om gezamenlijke uitdagingen op regionaal niveau aan te pakken.

Voor de provincie Groningen is Interreg van groot belang, omdat de provincie een grensregio is die intensief samenwerkt met naburige regio's in Duitsland, zoals Niedersachsen. De provincie kan profiteren van het programma door deel te nemen aan grensoverstijgende projecten die bijdragen aan de economische samenwerking. Door samen te werken met regio's in Duitsland kan Groningen nieuwe markten en kansen ontdekken voor bedrijven, vooral in sectoren zoals energie, landbouw en technologie. Interreg-projecten kunnen voorts helpen bij het verbeteren van grensoverstijgende infrastructuur, zoals wegen, spoorwegen en digitale verbindingen, wat de toegankelijkheid en economische samenwerking vergroot.

Ook kunnen grensoverstijgende projecten bijdragen aan gezamenlijke initiatieven op het gebied van duurzame energie, waterbeheer, en natuurbehoud, wat belangrijk is voor de regio Groningen, gezien de uitdagingen van klimaatverandering en de focus op duurzaamheid. De provincie kan via Interreg toegang krijgen tot nieuwe kennis en technologieën door kennis uit te wisselen en samen te werken met andere regio's, vooral op het gebied van innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken zoals vergrijzing en energietransitie. Interreg bevordert samenwerking tussen mensen en organisaties in verschillende landen, wat kan leiden tot meer begrip en verbondenheid tussen de regio's aan beide zijden van de grens.

Just Transition Mechanism

Het Just Transition Mechanism (JTM) is een financieringsinstrument van de Europese Unie dat regio's ondersteunt die het hardst worden getroffen door de overgang naar een klimaatneutrale economie. Binnen JTM vallen onder andere het Just Transition Fund (JTF), leningen en investeringen van de Europese Investeringsbank en specifieke steun voor duurzame energieprojecten. Het doel is om sociale en economische ongelijkheid te verkleinen door bijvoorbeeld te investeren in hernieuwbare energie, groene industrie, energie-efficiëntie en arbeidsmarkttransities. Voor Groningen betekent dit financiële steun om nieuwe economische structuren op te bouwen en werkgelegenheid in duurzame sectoren te stimuleren.

Just Transition Fund

Als Just Transition Fund (JTF)-regio ontvangt de regio Groningen – Emmen tussen 2021 en 2027 in totaal 330 miljoen euro van de Europese Commissie om bij te dragen aan een eerlijke transitie naar een klimaatneutrale regio. De uitvoering hiervan ligt bij het SNN. Samen met het EFRO en INTERREG is het JTF één van de belangrijkste bronnen van financiering voor de uitvoering van het Groninger economisch beleid.

In het JTF komen veel thema's samen die voor de Groninger van belang zijn. Zo benadert het de energietransitie op een manier dat deelnemende regio's er ook sociaal, economisch en milieutechnisch op vooruit gaan. Het programma richt zich op het versnellen van de energietransitie, een innovatievere economie en een veerkrachtige arbeidsmarkt.

Horizon Europa

Horizon Europa is het belangrijkste programma van de Europese Unie voor onderzoek en innovatie (2021-2027). Het doel is wetenschappelijke, technologische, economische en maatschappelijke impact te genereren om de wetenschappelijke en

technologische grondslagen te versterken en het concurrentievermogen te bevorderen. Organisaties van over de hele wereld kunnen deelnemen, maar consortia moeten bestaan uit minimaal één organisatie die gevestigd is in een EU-lidstaat en minimaal twee andere organisaties die gevestigd zijn in andere EU-lidstaten of landen die geassocieerd zijn met Horizon Europa.

LIFE

Het LIFE-programma is het belangrijkste Europese financieringsinstrument voor milieu- en klimaatprojecten. Het programma werd in 1992 gelanceerd door de Europese Commissie en heeft als doel de overgang naar een duurzamere, circulaire economie te bevorderen door het ondersteunen van innovatieve projecten die gericht zijn op het verbeteren van het milieu, het beschermen van de natuur en het aanpakken van

de klimaatverandering. Dit maakt dat het voor Groningen een belangrijk programma is.

Het LIFE-programma heeft twee hoofddoelen: milieu en klimaat. Milieu zet in op het beschermen en verbeteren van het milieu in de EU door het financieren van projecten die zich richten op de lucht-, water- en bodemkwaliteit, biodiversiteit, door het beheersen van natuurlijke hulpbronnen en door het bevorderen van een circulaire economie. Bij klimaat is de inzet het ondersteunen van de mitigatie van klimaatverandering (door bijvoorbeeld de uitstoot van broeikasgassen te verminderen) en het aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering (klimaatadaptatie). Dit kan door het bevorderen van energie-efficiëntie, hernieuwbare energie, en klimaatbestendige infrastructuur.

5. Overzicht van netwerken waarin de provincie Groningen bestuurlijk actief is

Noordelijke grensregio/Duitsland

Netwerk	Rol	Wie
Stuurgroep GROS/ Samenwerkingsagenda NL- Nedersaksen (Triloog/4+1- Treffen)	Rijksheer voor samenwerking NL-Nds en voorzitter Stuurgroep GROS	CdK Groningen
Interreg A Deutschland- Nederland	Lid van Regionale Stuurgroep Interreg en Programmabrede Stuurgroep (roulerend); deelnemer BO Interreg NNL	Gedeputeerde Economie
Stuurgroep Wunderline	Lid van Stuurgroep Wunderline	Gedeputeerde Mobiliteit
Nederlandse-Duitse Commissie voor Ruimtelijke Ordening (NDCRO)	Lid van het bestuurlijke overleg van de NDCRO (voorzitterschap rouleert elke twee jaar; GR voorzitter in 2027/28)	Gedeputeerde Ruimtelijke Ordening
Eems-Dollard samenwerking: E&E (Ecologie & Economie in balans)	Bestuurlijk aanspreekpunt; geen formele governance met Nds op dit gebied	Gedeputeerde Natuur, Kustontwikkeling/ Wadden
Wadden Sea Board	Lid bestuursorgaan trilaterale samenwerking (namens de provincie Friesland en Noord- Holland)	Gedeputeerde Wadden

EU/Brussel

Netwerk	Rol	Wie
Comité van de Regio's	Plaatsvervangend lid	Gedeputeerde Internationalisering
CPMR North Sea Commission 1.ExCom 2.Energy and Climate Change group	Lid netwerk van perifere en kustregio's in Europa. 1.Vertegenwoordiger van de Nederlandse kustprovincies in de Noordzeecommissie 2.lid van de werkgroep Energy and Climate Change	1.Gedeputeerde Internationalisering 2.Gedeputeerde Energie
Huis van de Nederlandse Provincies (HNP)	Lid van het algemeen bestuur van het Huis van de Nederlandse provincies	Gedeputeerde Internationalisering